

MIȘCĂRI DE POPULAȚIE ÎN BANAT OGLINDITE ÎN ONOMASTICA UNEI COMUNE (BELINȚ, JUDEȚUL TIMIȘ)

Simion Dănilă

1. Într-o carte devenită repede celebră, americanul Alvin Toffler, bazându-se pe numeroase date statistice, constată că marile migrații ale istoriei, între care hoardele mongole în primul rînd, par derizorii față de amplele mișcări de populație care se petrec astăzi pretutindeni în lume ¹, datorate navetismului, turismului și exodului din țările subdezvoltate spre cele puternic industrializate.

La aceste două tipuri de mișcări demografice am putea adăuga un al treilea : strămutările care se petrec în sînul unui popor, dintr-o localitate într-alta, dintr-o provincie într-alta, indiferent de granițele statale, deplasări comparabile cu mișcarea browniană, fiindcă sînt, ca și aceasta, neîntrerupte, haotice și imprevizibile. Ele sînt numite îndeobște mișcări metanastase.

Cu privire la mișcările metanastase petrecute de-a lungul istoriei pe teritoriul României, s-au purtat, nu de puține ori, discuții contradictorii. După unii istorici, marile mișcări s-au produs întotdeauna într-un singur sens : fie numai dinspre Țara Românească și Moldova spre Ardeal și Banat, fie numai dinspre Ardeal și Banat spre Țara Românească și Moldova.

Eliberați de patimi și luîndu-ne distanța necesară față de acest fenomen, aceea a lucidității și obiectivității științifice, vom admite astăzi că adevărul, ca întotdeauna cînd se ciocnesc atitudini ireconciliabile, este undeva la mijloc : mișcările de populație s-au produs și se produc în ambele sensuri, numai astfel putîndu-se explica unitatea poporului nostru. Acest punct de vedere a fost îmbrățișat de mulți istorici moderni : D. Prodan, Șt. Ștefănescu, I.D. Suciu etc. Șt. Ștefănescu, de pildă, sintetizează admirabil această poziție : „Deplasările de populație în limitele aceleiași țări, sezoniere sau definitive, impuse de mediul natural (între zone geografice complementare) sau de o anumită conjunctură social-politică, au jucat un rol important în repartizarea geografică cît mai proporțională a populației, în sudarea legăturilor dintre regiuni, în asigurarea unității etnice statale.

Menționate în izvoare cînd grupurile erau mai mari, neînregistrate în cazul grupurilor mici, deplasările de populație dintr-o regiune în alta

---

¹ Alvin Toffler, *Șocul viitorului*, București, 1973, p. 89.

au avut o mare însemnătate și în istoria României, ele contribuind la menținerea și la întărirea blocului etnic românesc, a unității organice a poporului nostru, constrins de vicisitudini istorice să se dezvolte, o lungă perioadă de timp, în granițe statale diferite².

2. Banatul a avut întotdeauna o situație economică, socială și politică aparte între ținuturile românești. Cu toate acestea, istoria sa este adesea tratată nu împreună cu cea a Transilvaniei, ci chiar în cadrul ei. Ceea ce nu se justifică pe de-a-ntregul. Referindu-ne numai la problema mișcărilor de populație, evidența ne îndeamnă să afirmăm că emigrările bănățene³ sînt mai mici decît imigrările în Banat, în timp ce în Ardeal proporția este inversată : Ardealul absoarbe mult mai puțină populație decît revarsă în celelalte țări române.

2.1. Nu dispunem de date onomastice suficiente spre a urmări emigrările din Banat în celelalte ținuturi locuite de români. Dăm totuși, numai cu titlu de curiozitate, cîteva exemple. Astfel, Iorgu Iordan semnalează pe lingă Segarcea toponimul *Bănățeni*. Denumirea satului *Guruieni* din județul Teleorman poate fi explicată printr-o migrație din *Goruia*, CS. În punctul cartografic 35/Lățuș, autorii *Noului atlas lingvistic român pe regiuni. Banat*, înregistrează supranumele *Bănățeanu* cu specificarea : „era din Muntenia”⁴, ceea ce presupune că respectivul muntean strămutat în Banat se trăgea din bănățeni emigrați cîndva în Țara Românească. Un nume de botez *Logoj*, consemnat într-un document moldovenesc din 1603, emis din cancelaria lui Ieremia Movilă⁵, perpetuează, desigur, amintirea unui predecesor emigrat din Lugoj.

O cercetătoare din București a întilnit în Dobrogea numele *Secășanu* și a dedus că acesta trădează originea bănățeană a purtătorului, anume : satul *Secaș* din județul Timiș⁷. După părerea noastră, dat fiind că emigrările din Banat s-au făcut de cele mai multe ori din partea montană (deci din județul Caraș-Severin)⁸, mai ales cînd este vorba de păstori,

---

² Șt. Ștefănescu, *Mișcări demografice în țările române pînă în secolul al XVII-lea și rolul lor în unitatea poporului român*, în volumul colectiv *Unitate și continuitate în istoria poporului român*, București, 1968, p. 187.

³ Cu privire la emigrările din Banat în diferite ținuturi românești și la diferite date, a se vedea I. D. Suci, *Unitatea poporului român. Contribuții istorice bănățene*, Timișoara, 1980, p. 16 sq., 26—27, 37—49, 61, 66, 85 sq., 105, 129 ; Șt. Ștefănescu, *stud. cit.*, p. 201—204 ; Ov. Densușianu, *Opere*, II, București, 1975, p. 319—320 ; Francisc Griselin, *Istoria Banatului timișan*, București, 1926, p. 60 ; Ștefan Meteș, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII—XX*, ediția a II-a, București, 1977, p. 65—68, 70, 188 sq., 253—257 ; Vasile Vărădean, *Monumente bisericești și culturale din zona Oraviței*, Timișoara, 1981, p. 25 ; Aurel Țintă, *Colonizările habsburgice în Banat (1716—1740)*, Timișoara, 1972, p. 131 ; Coriolan Burac, *Din istoria Banatului Severin*, Caransebeș, 1932, p. 11, 14 ; Gr. Popiți, *Date și documente bănățene*, Timișoara, 1939, p. 70 ; Mara N. Popp, *Contribuțiuni la viața pastorală din Argeș și Muscel. Originea ungurenilor*, în „Buletinul Societății Regale Române de Geografie”, LII, 1933, București, 1934, p. 234.

⁴ Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, 1963, p. 295.

⁵ NALR — Banat. Date, p. 59.

⁶ *Documente privind istoria României. Veacul XVII. A. Moldova*, vol. V (1601—1605), București, 1952, p. 88.

⁷ Filofteia Modoran, *Toponime care reflectă mișcări de populație românească pe teritoriul țării noastre*. LR, XXXI, 1982, nr. 1, p. 87.

⁸ O statistică întocmită de Șt. Meteș, *op. cit.*, p. 70, arată că, în perioada de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, au emigrat în România numai 64 de bănățeni din județul Timiș și 36 din Torontal, față de 156 din județul Caraș-Severin.

Secășanu se explică mai curînd prin numele satului *Secășeni*, CS⁹, sau, tot așa de bine, el poate proveni de la *Secaș*, AR, sat component al comunei Brazii, situată spre Apuseni, de unde s-au produs multe migrații de-a lungul istoriei. În absența documentului (sau măcar a tradiției de familie), nu vom ști niciodată originea exactă a numelor de tipul acestuia.

Un exemplu intrucîtva asemănător ni-l furnizează Șt. Meteș: satul *Cloșani* din județul Mehedinți ar fi fost întemeiat de un oarecare *Cloșan*, venit probabil din Cornereva Banatului¹⁰. Fără documentul care să ateste acest lucru, oricînd relația s-ar putea inversa: *Cloșan* din Cornereva s-ar putea trage din *Cloșanii* Mehedințiului.

2.2. Cu aceasta ajungem să ne întrebăm ce siguranță prezintă onomastica în stabilirea exactă a unor direcții de mișcare a populației. Putem să ne bazuim pe ea pentru a interpreta corect un fenomen atît de important al istoriei noastre? Răspunsul îl vom da după ce ne vom referi la două investigații similare făcute cu privire la Transilvania în interval de 70 de ani.

Prima, o lucrare tendențioasă, este statistica lui Acsády, *Populația Ungariei în timpul Sanctiunii Pragmatice 1720—21*, Budapesta, 1896, în care naționalitatea cetățenilor este dedusă din numele lor, încît autorul putea stabili pentru începutul secolului XVIII superioritatea numerică a elementului maghiar în Transilvania și Banat. Aceasta, în cadrul eforturilor pe care istoriografia maghiară le făcea spre a dovedi superioritatea numerică de mai tîrziu a românilor în Transilvania și Banat ca rezultat al unei masive imigrări din Principatele Române în secolul al XVIII-lea. D. Prodan, care face critica teoriei respective, arată cît de șubredă era această încercare, din moment ce conscriptorii de la 1720—21 erau unguri și deci înclinați să scrie numele, mai ales cele comune, în formă ungurească. Iobagii nu-și declarau bucuros numele, ca să fie cu atît mai greu de identificat la plata dării, ceea ce îi determină pe conscriptori să le dea nume după porecle, loc de origine, ocupații, particularități fizice etc., *evident în limba lor*. Criteriile de clasare a numelor erau cele mai simpliste posibile (grafia, forma, chibzuiala) și nici nu erau opera unui specialist (căci Acsády nu era filolog) și nici a unei singure persoane¹¹. Deci statistica lui Acsády, bazată pe nume maghiarizate aflate în conscripția din 1720—21, era, de la bun început, sortită eșecului în privința stabilirii apartenenței purtătorilor la o anumită naționalitate. În schimb, numele care arată originea locală, indiferent de grafia lor (maghiară sau românească), rămîn singurele revelatoare pentru mișcările de populație. Astăzi, de pildă, un nume cu grafie maghiară luat din cartea de telefoane, precum *Komlosi*¹², nu ne spune nimic despre naționalitatea purtătorului (care putea fi maghiar, dar tot atît de bine român, german sau sîrb cu nume maghiarizat), dar ne arată că strămoșii acestui timișorean sînt originari din *Comloș*, TM, pe care l-au părăsit înainte de 1918.

⁹ Toate referirile la nume de localități din R.S. România, atunci cînd nu indicăm alte surse bibliografice, se fac la Ion Iordan, Petre Gâștescu, D. I. Oancea, *Indicatorul localităților din România*, București, 1974.

¹⁰ Șt. Meteș, *op. cit.*, p. 150.

¹¹ D. Prodan, *Teoria imigrației românilor din Principatele Române în Transilvania în veacul al XVIII-lea*, Sibiu, 1944, p. 33—34.

¹² *Tel. Timiș*, p. 232—233.

Cea de-a doua investigație¹³ demonstrează cum, pe baza tradiției orale și a numelor de familie, o serie de sate din zona de cîmpie a Biho-
rului și de pe dealurile de la vest de Munții Codru-Moma încep să fie
populate, la sfîrșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX, cu
oameni veniți din bazinul superior al Crișului Negru. Spre pildă, o uliță
din satul Mocirla (azi Lunca Teuzului, AR) poartă numele *Cimpani*, ca
și al satului omonim din județul Bihor. Tot așa, numele de familie *Hăl-
măgeanu* de la Beliu și *Fănățan* de la Cheșa trimit la numele de sate
Hălmagiu, AR, respectiv *Finațe*, BH. În schimb, celelalte nume aduse în
discuție (*Coste*, *Jurca*, *Pantea*, *Stanca* etc.), cu largă răspîndire pe teri-
toriul României, nu pot proba o migrație decît în măsura în care există
și documente sau măcar o tradiție care să confirme că purtătorii lor au
venit în zona de cîmpie dinspre Apuseni. Din fericire, autorii acestei
cercetări se sprijină, în primul rînd, pe o bogată documentație, încît
afirmația lor nu poate fi pusă la îndoială.

Așadar, onomastica, și în special antroponimele care arată originea
locală, poate constitui un prețios indiciu al mișcărilor de populație
dintr-un loc într-altul. Iar dacă aceste nume nu suplinesc întru totul
documentele, căci numai arareori, și atunci cu aproximație, ele ne spun
cîte ceva și despre perioada cînd a avut loc migrația, au cel puțin avan-
tajul că ne indică precis locul de baștină al purtătorului sau al stră-
moșilor lui.

3. Lucrarea noastră își propune să studieze mișcările de populație
din Banat așa cum se oglindesc în onomastica a patru sate care alcătuiesc
comuna Belinț, TM : Belinț (B), Babșa (Bb), Chizătău (C), Gruni (G).
Dar, ori de cîte ori va fi nevoie, ne vom referi și la onomastica altor
localități bănățene.

3.1. Vom urmări mai întîi mișcările de mică amplitudine, cele ce se
petrec în interiorul Banatului, de la un sat la altul.

De cele mai multe ori este vorba de indivizi izolați. În multe cazuri
ei își părăsesc satul de baștină spre a se căsători în localități învecinate.
Cînd părinții fetei nu-l acceptă pe flăcăul sărac — ne spune Griselini —
acesta răpește fata și, dacă nici acum nu se cade la învoială, „seducătorul
trebuie să se căsătorească cu mireasa răpită și, pentru ca să evite răzbu-
narea părinților, el trebuie să se așeze cu aleasa inimii sale într-un sat
îndepărtat”¹⁴. Alteori, o slujbă mai bună pe linie administrativă sau
bisericească ori condiții mai bune de practicare a negoțului sau a unor
meserii pot duce, de asemenea, la stabilirea individului în altă localitate.

În zilele noastre, efectul absorbant al industriei duce nu numai la
depopularea satelor, ci chiar la desființarea unor dintre ele. Populația
acestor sate se îndreaptă spre marile aglomerări urbane sau spre satele
mai mari din apropierea orașelor (caz tipic : satul Checheș, TM, azi
desființat).

În grupuri mai mici sau mai mari, oamenii se deplasează dintr-un
loc într-altul atrași de condiții mai bune de trai. În trecut, lucrul acesta
însemna pămînt. Spre sfîrșitul stăpînirii turcești în Banat, pămîntul se
distribuia tuturor celor ce voiau să-l lucreze (cu drept de proprietate),
ceea ce era în măsură să-i atragă pe țărani în satele de cîmpie.

¹³ „Biharea. Culegere de studii și materiale de etnografie și artă”, II, 1974,
Oradea, 1975, p. 37—40.

¹⁴ Fr. Griselini, *op. cit.* p. 161—162.

Alte mișcări de populație (dislocări) se întâmplă ca efect al colonizărilor habsburgice.

3.1.1. Emlgrările din satele comunei Belinț în celelalte localități bănățene pot fi urmărite cu ajutorul numelor de familie sau al supranumelor derivate de la numele acestor sate :

Belintan(u), nfmam, întâlnit în localitățile Babșa, Gruni, Lugoj¹⁵, Timișoara¹⁶, Beregsău Mare¹⁷, Saravale¹⁸, Simpetru Mare¹⁹, Sînnicolaul Mare²⁰, Arad ; ca supranume, l-am întâlnit la Lăpușnic, TM. El apare chiar în Belinț, ca nume de familie și supranume, ceea ce înseamnă că urmașii unor oameni plecați din Belinț s-au întors după un timp în satul de obârșie²¹. Ca nume de familie, l-am găsit pe la începutul secolului nostru, a dispărut apoi, pentru ca să reapară în vremea noastră adus din Șanovița de un bărbat căsătorit în Belinț.

Băbșana, Băbșanu, Băbșănița, toate supranume în Belinț (ultimul pe la începutul veacului nostru). Tot ca supranume, *Băbșanu* apare și la Coștei.

Grîneanțu, nfmam (la Chizătău și la Timișoara²²), supran (B,C).

3.1.2. Imigrările în Belinț, de pe tot cuprinsul Banatului, sînt reflectate îndeosebi de antroponime. Iată mai întîi numele de familie care exprimă originea (unele dintre ele sînt și supranume) : *Bărean(u)* (Bb, G) și supran (B, Bb) < *Bara*, TM ; *Binișan* (B), < *Biniș*, CS ; *Birgean* (G) < *Birda*, TM ; *Blajovan* (B) < *Blaiova*, TM ; *Boldurean* (B) < *Boldur*, TM ; *Borlovan* (B) < *Borlova*, CS ; *Brestovician* (B, Bb) < *Brestovăț*, TM ; *Bruznican* (Bb, C) și supran (C) < *Bruznic*, AR ; *Bujoran* (B) < *Buioru*, TM ; *Cebzan* (B) < *Cebza*, TM (este unul dintre cele mai vechi nume de familie consemnate în documentele bisericii ; figurează în *Protocolul celor ce răposază în parohia Belinț 1779—1784*, ceea ce ne permite să-i datăm apariția în Belinț cel mai tîrziu pe la începutul secolului al XVIII-lea ; este și unul dintre cele mai răspîndite nume : la începutul secolului XX apare de 17 ori ; tot de 17 ori îl întâlnim în 1934²³ ; în 1970 era prezent în 14 familii, purtat de 28 de indivizi) ; *Cerneanțu* (G) < *Cerna*, TM, CS (dar există și alte *Cerne* : HD, VL, GJ, MH) ; *Cheveresan* (B) < (*Cheveres*, TM ; *Crașovan* (C) și *Crișovan* (Bb) < *Carașova*, CS ; *Crivineanțu* (C) și supran (Bb) < *Crivina*, TM (dar ar putea proveni și de la alte localități cu numele *Crivina* : BV, IF, MH, PH, CV) ; *Drinovan* (B) < *Drinova*, TM ; *Făgețan* (C) și supran (C) < *Făget*, TM (există însă și alte localități cu numele *Făget(u)* : AB, BC, DJ, PH, IS, AG, DB, SJ, VN, CJ) ; *Ghilezan* (B, C) și supran (B) < *Ghilad*, TM ; *Hoban* (B, G) < *Ohaba-Forgaci*, TM (v. și celelalte *Ohaba* din R.S.R.) ; *Hodoșan* (B, G) <

¹⁵ *Tel. Timiș*, p. 424.

¹⁶ *Ibidem*, p. 97.

¹⁷ D.r., XXXIX, 1982, nr. 11.731, p. 3.

¹⁸ D.r., XXXIX, 1982, nr. 11.675, p. 6 ; *Tel. Timiș*, p. 555.

¹⁹ D.r., XXXIX, 1982, nr. 11.710, p. 6 ; *Tel. Timiș*, p. 560, în forma *Belentan* (un nume asemănător, *Belenza*, probabil *Belențan*, este consemnat în 1814 la Butin, Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 121).

²⁰ *Tel. Timiș*, p. 491.

²¹ Situație similară, de pildă, cu nfmam *Lugojan*, întâlnit la Lugoj, *Fibișan* la Fibiș (*Tel. Timiș*, p. 442, resp. 521), *Utvineanțu* la Utvin (D.r., XXXIX, 1982, nr. 11.718, p. 3) etc.

²² *Tel. Timiș*, p. 200 (scris și *Grumeanțu* și *Grunianțu*).

²³ AMB, p. 308.

Hodoș, TM (alte localități cu numele *Hodoș(a)*: BH, SB, AR, HR, MS); *Jeberean* (B) < *Jabăr*, TM; *Jupineanțu* (B, C) < *Jupani*, TM; *Lipovan(u)* și supran (B) < *Lipova*, AR (numele apare în protocolul din 1779—1784; Sofia Vlad-Rădulescu, mama lui Victor Vlad Delamarina, redactându-și în 1891 arborele genealogic, arată că cel mai îndepărtat strămoș al poetului este un anume Iancu, venit în Belinț pe la 1750, care „fiind de la Lipova îi ziceau oamenii și «Lipovanu»“ și, îndeplinind mai mulți ani slujba de birău, i se mai zicea și „Iancu Birău“; de la el datează și rubedenii cu învățătorul Lipovan „Varga“²⁴; într-adevăr, renumiții învățători lugojeni cu numele de Lipovan, tatăl — Ștefan, fiul — Gheorghe, erau originari din Belinț²⁵); *Lugojan* (Bb) < *Lugo*j, TM; *Măgurean* (C) < *Măguri*, TM (dar localități cu numele *Măgura* și *Măguri* există pe tot cuprinsul țării); *Mărgineanțu* (B, C) < *Margina*, TM (alte localități cu numele *Margina*, *Margine*, *Marginea* sint, de asemenea, răspindite în toată România); *Obăgeanu* (B, Bb, C) < *Obad*, TM (rostit popular *Obăz*²⁶); *Pădurean* (B, C) < *Pădurani*, TM (dar *Pădure*, *Pădurea*, *Pădurenii(i)* sint alte numeroase localități din România prin care s-ar putea explica nfm *Pădurean*); *Racovițan* (G) < *Racovița*, TM (v. și celelalte *Racovițe* din țară); *Secoșan* (B, Bb) < *Sacoșu Mare* sau *Sacoșu Turcesc*, TM; *Silhan* (Bb) < *Silha*, TM; *Surduc*an (B) < *Surduc(u)*, TM, CS (dar și BH, CJ, HD, SJ); *Șanovician* (C), *Șanovițan* (B) și *Șănotana* (B) (acesta din urmă figurind în protocolul din 1779—1784) < *Șanovița*, TM; *Șiclovan* (C) și *Ciclovan*, supran (C), < *Ciclova*, CS; *Șustrean* (B) < *Șuștra*, TM; *Topoloviceanu* (B) și *Topolovician* (Bb) < *Topolovăț*, TM; *Ugeanu(u)* (B) și supran (B), rostit *Uzán*, < *Ugești* (*Uzeșc*), localitate dispărută, aflată pe lângă Hăuzești, TM (în documente: *Wzesth* 1510, *Vzesth* 1510, *Vzesthy* 1597, *Uzești* 1620, *Usecz* 1739²⁷); *Văran* (C) < *Var*, CS (dar și SJ); *Vermeșan* (B) < *Vermeș*, CS (dar și BN); *Vesegan* și *Visegan* (B) < *Visag*, TM; *Zgriban* (Bb) < *Zgribești*, TM (locuitorii din *Zăribești* se numesc *zgribeni*). Alte supranume care exprimă originea: *Bălniceanu* (B) < *Balinț*, TM; *Checeanu* (B) < *Checea*, TM; *Checheșanii* (C) < *Checeș*, TM; *Cincă* (B) (mai apare ca supranume și în alte localități timișene: Rădmănești, Lugojel și Victor Vlad Delamarina, în ultimele două sub forma *Cinca*); sub aceeași formă apare și ca nume de familie la Timișoara și Șag²⁹; provine, probabil, de la un topic³⁰; o localitate dispărută, *Chinka*, figura pe lângă Jidovini, Berzovia de astăzi, CS³¹, o alta, *Chynka*, este semnalată în 1444 pe lângă Jdioara, TM³²; un pîriu *Cinca* se întîlnește pe hotarul comunei Darova și este considerat de V. Ioniță ca provenind de

²⁴ Sofia Vlad-Rădulescu, *Strămoșii din Chizătău*, în „Orizont“, Timișoara, XVII, 1977, nr. 31 (493), p. 6.

²⁵ Gh. Neamțu, *Cuvîntarea funebrală*, în „Școala Bănățeană“, organul „Asociației învățătorilor din Căraș-Severin“, III, 1924, nr. 5—6, p. 68.

²⁶ *NALR — BANAT. Date*, p. 77.

²⁷ *DILT*, II, p. 426.

²⁸ *NALR — BANAT. Date*, p. 118.

²⁹ *Tel. Timiș*, p. 130, resp. 362.

³⁰ Ștefan Pașca, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București, 1936, p. 135 sq.

³¹ Victor Motogna, *Banatul românesc în cele dintii veacuri ale stăpînirii ungurești*, în *Banatul de altădată. Studii istorice*, vol. I, Timișoara, 1944, p. 301.

³² *DILT*, II, p. 312.

la nume de persoană ³³); *Ciortan* (B) (se întâlnește și la Coștei, iar ca nume de familie la Timișoara ³⁴); după T. Pătrășcanu, la originea acestui antroponim ar sta apelativul *ciortan* „cu nasul mare cât un ciort” ³⁵; pentru Banat însă, noi credem că la bază stă un nume de localitate: *Ciorteia*, CS; o altă *Ciorteia* o întâlnim în județul Bacău; v. și *Ciortești*, (IS, VL); *Coșteianu* (B) < *Coștei*, TM; *Criobăreanu* (C) < *Crivobara*, TM; *Izgăreanu* (B) < *Izgar*, CS; *Măcădonă* (B) < *Macedonia*, TM; *Pănioveana* (B) < *Paniova*, TM; *Pereana* (B) și *Perenț* (B), acesta din urmă un plural al lui *Pereanțu*, < *Păru*, TM (v. și *Peri*, MH); *Țirlă* (B) < *Țela*, AR; *Vălcan* (Bb) < *Vălcani*, TM; *Costiș*, supran (B) se explică mai curînd prin localitatea *Costiș*, CS, decît prin antrop. *Constantin*. Toate aceste antroponime le-am extras din diferite documente de evidență civilă. N-am specificat și anul apariției lor în comuna Belinț, deoarece pentru cercetarea noastră nu prezintă interes cînd s-au stabilit oamenii în Belinț, ci cînd au plecat din localitatea de baștină și mai ales faptul că au plecat, s-au mișcat dintr-un loc într-altul, în etape. De exemplu, un cetățean cu numele de familie *Bruzican*, stabilit în Chizătău după 1944, este originar din Paniova, și nu din Brunic. Numele de familie luate în discuție ne indică numai originea îndepărtată. Ele au luat naștere în vremea cînd s-au introdus registrele de evidență a populației (pe la începutul secolului XVIII) sau ulterior, dacă omul venea dintr-o provincie în care evidența strictă a populației nu se ținea ori, pur și simplu, el nu voia să-și decline identitatea. În multe cazuri, supranumele discutate sînt vechi, altele însă se formează sub ochii noștri: *Checheșanii*, *Criobăreanu*. *Pănioveana*. Nici unele, nici altele nu mai au șansa de a deveni nume de familie, căci purtătorii lor au astfel de nume consemnate în acte.

Dintre toponime, numai două nume de ulițe din Belinț pot fi invocate ca argument pentru mișcările demografice de mică amplitudine: *Chésniț* și *Darva*. Primul nu se mai află în uz, al doilea este încă viu. Ambele pot fi puse în legătură cu marile dislocări de populație românească provocate de colonizările habsburgice.

Chésniț este rostirea locală a numelui localității *Chesinț*, comuna Zăbrani, AR. Se cunoaște că românii din Zăbrani au fost mutați la Chesinț pentru a face loc coloniștilor germani, care au schimbat denumirea satului în *Guttenbrunn* ³⁶. Presupunem că această mișcare de populație a dat naștere, la rîndul ei, strămutării românilor din Chesinț, deposezați de o parte a pămînturilor lor, la Belinț.

În mod sigur însă, *Darva*, pronunțare locală a numelui localității *Darova*, TM, indică o mișcare de populație dinspre această localitate, colonizată în 1786 cu germani, unguri și slovaci ³⁷. Ulița ce poartă acest nume a fost multă vreme ca un cătun, necontopit cu Belințul și despărțit de acesta printr-o ierugă. Locuitorii lui, *dărovenii*, își țineau horele și ruga separat pe belințeni. Spre a deosebi noul cătun *Darva*, locuit numai de români, de localitatea colonizată, belințenii au numit-o pe aceasta din urmă *Darva nemțească*.

³³ Vasile Ioniță, *Nume de locuri din Banat*, Timișoara, 1982, p. 39—40; în DOR, p. 238, *Cincu* și *Cînca* sînt considerate ca derivate de la cinci.

³⁴ *Tel. Timis*, p. 113.

³⁵ Traian Pătrășcanu, *Nume de oameni din valea Mureșului*, LR, XVI, 1967, nr. 5, p. 446.

³⁶ A. Tință, *op. cit.*, p. 177.

³⁷ Șt. Manciu, *Elemente etnice streine așezate în Banat între anii 1000—1870*, în *Banatul de altădată*, vol. I, Timișoara, 1944, p. 388.

Este de remarcat că însuși împăratul Iosif al II-lea avea cunoștință de dislocările populației românești din vetrele străbune și le-a dezaprobat : „Față de valahi există încă un comportament negativ, de unde provine sălbăticia, nemulțumirea . . . Ei consideră că stau pe pământurile lor de azi pe mâine. A fost o mare greșală că le-au fost luate pământurile cele mai bune pentru coloniști, ei fiind transferați în alte sate și au fost continuu supuși șicanelor, cu toate că ei sînt locuitorii cei mai vechi ai regiunii“ ³⁸.

3.2. Mișcările de mare amplitudine, imigrările în Banat din celelalte țări românești, în special din Principate, au dat naștere, în istoriografia maghiară, acelei teorii care trebuia să justifice superioritatea numerică a românilor din Transilvania și Banat prin acest fenomen. Punctul de vedere critic, obiectiv față de această teorie a fost formulat de istoricul D. Prodan în următorii termeni :

„N-avem de gînd să negăm o imigrație românească în Banat. După alungarea turcilor Banatul, cu pămîntul său fertil, cu șesurile sale întinse, pustii în bună parte, constituia desigur o atracție și pentru români. Și-apoi aici ispita cea mare pentru ei trebuia să fie regimul deosebit al pămîntului, lipsa proprietăților feudale și deci sarcinile incomparabil mai reduse decît în iobăgia din ținuturile învecinate. O cercetare sistematică nu s-a făcut încă, date însă se pot cita multe și o asemenea imigrație n-ar fi decît un proces ușor de înțeles. Această imigrație însă :

a) n-a fost de proporții să producă vreo schimbare mai adîncă în compunerea populației românești băstinașe, care a impus noilor veniți particularitățile sale etnice și lingvistice aparte ;

b) nu vine numai dinspre Principate, ci cel puțin în aceeași măsură, — se pare în mult mai mare măsură — dinspre Transilvania, de unde țărani fugeau de iobăgie. Urbaniile transilvane în tot cuprinsul veacului (al XVIII-lea, n.n., S.D.) înregistrează nenumărate nume de fugari spre Banat“ ³⁹.

Onomastica ne confirmă întru totul acest punct de vedere.

3.2.1. Imigrările din Moldova în Banat sînt, desigur, cele mai neînsemnate ca număr. O statistică parțială din 1758 ne arată că în 33 de sate ale eparhiei Timișoara funcționau 69 de preoți, dintre care numai unu era născut în Moldova, 12 în Țara Românească, 22 în Ardeal, alți 22 în Banat, iar 12 în alte țări ⁴⁰.

Imigrarea din Moldova este reflectată în onomastica Belințului de numele de familie *Moldovan*. Purtătorul lui este însă originar din Coșarii, TM. În Banat, ca și în celelalte părți ale țării, numele acesta este destul de răspîndit. Numai în Timișoara l-am numărat de 80 de ori, dar se întîlnește și în alte localități din județul Timiș : Lugoj, Buziaș, Deta, Ciacova, Curtea, Gătaia, Margina, Nădrag, Teremia Mare ⁴¹ și, desigur, în multe altele.

Este puțin probabil că *Moldovan* din Banat ar proveni de la numele localității *Moldova Veche* sau *Moldova Nouă* din județul Caraș-Severin,

³⁸ A. Țință, Lotria — formă de luptă a poporului din Banat împotriva stăpînirii habsburgice, în „Studii. Revistă de istorie“, XII, 1959, nr. 3, p. 173.

³⁹ D. Prodan, *op. cit.*, p. 60.

⁴⁰ I. D. Suciu, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, Timișoara, 1980, p. 239—284.

⁴¹ Tel. Timiș, s.v.

care în graiul popular au formele *Mudáva* sau *Mudáua* ⁴², iar în acte : *Mudava* 1588, *Mudova* 1603, *Mudva* 1607 și, abia în 1734, *Moldova* ⁴³. De asemenea, *Noul atlas lingvistic* citat nu consemnează numele *Moldovan* în satele din preajma acestor localități, cum ar fi fost de așteptat dacă el ar fi derivat față de numele lor. Un *Moldovan* semnalat în 1771 în zonă (la Zlatița, comuna Socol) ⁴⁴ nu este concludent : în ținuturile de graniță ale Banatului, austrieicii au adus grăniceri și din granița cu Moldova.

Supranumele *Borcan* (B) și *Cobelean* (G) trimit la *Borca*, NT ⁴⁵, respectiv *Cobila*, BT, dar *Ciricu* (B ; la Chelmac : *Ciric* ⁴⁶) și *Motoc* (B) nu se leagă neapărat de ntop *Ciric*, IS și *Motoc*, BC, ci pot fi explicate prin apelativele *ciric* și *motoc*. Totuși noi înclinăm spre prima ipoteză.

Cîteva familii din Moldova, Basarabia și Bucovina s-au stabilit în Belinț după cel de-al doilea război mondial : *Achirei*, *Andronache*, *Balaban*, *Bojescu*, *Gospodariu*, *Harțan* (< *Herța*, R.S. Moldovenească), *Halunga*, *Liășoc*, *Lutic*, *Păstrăv*, *Popescu*, *Tudose*, *Vadaniuc*, *Vicovan* (< *Vicovu de Sus* sau *Vicovu de Jos*, SV, dar familia este venită de pe lingă *Storogin*et, R.S.S. Moldovenească). Multe din aceste familii s-au mutat între timp din Belinț în alte localități bănățene.

Alte nume de familie moldovenești în județul Timiș : la **Timișoara**, pe lingă cele 80 de nume *Moldovan*, *Moldoveanu*, mai întîlnim vreo 40 care se explică prin originea moldovenească a purtătorilor ⁴⁷ ; la **Lugoj** : *Băbușanu* < *Băbușa*, VS ; *Borcan* (v. supra) ; *Căciulan* < *Căciulești*, NT ; *Dogeanu* < *Doaga*, VN ; *Gălan* < *Galu*, NT ; *Leuștean* < *Leoști*, VS ; *Mihoveni* < *Mihoveni*, VS ; *Vicovan* (v. supra) ; *Vizauer* (germ.) < *Vițau*, *Vorniceanu* < *Vorniceni*, BT, SV ; *Buziaș* : *Mihovan* (v. supra) ; *Onceanu* < *Onciu*, GL ; *Răducan* < *Răducani*, VS ; *Szemenyei* (ung) < *Semenea*, VS ; *Deta* : *Bratan* < *Bratu*, NT ; **Jimbolia** : *Pașcanu* < *Pașcani*, GL, IS ; **Sinnicolaul Mare** : *Ciocani* < *Ciocani*, VS ; *Siminiceanu* < *Siminicea*, SV ; *Zămoșteanu* < *Zamostea*, SV ; **Becicherecul Mic** : *Sofian* < *Sofieni*, VS ; **Biled** : *Zămoștean* (v. supra) ; **Brestovăț** : *Andrișan* < *Andreiașu*, VN ; **Cărpiniș** : *Sipanu* < *Sipeni*, VS ; **Ciacova** : *Băltăceanu* < *Băltățeni*, VS ; **Coștei** : *Rîmneanțu* < *Rîmna*, VN (dar ar putea să provină și de la *Ramna*, CS) ; **Dumbrava** : *Medelean* < *Medeleni*, BC, IS ; **Făget** : *Țirjoianu* < *Țirzia*, NT ; **Gătaia** : *Rîmneanțu* (v. supra) ; **Gelu** : *Hanganu* < *Hangu*, NT, *Hangan*, BC ; **Giarmata** : *Oroniceanu* < *Horodnic*, SV, *Horodniceni*, SV ; **Lovrin** : *Bajireanu* < *Bajura*, BT ; **Orțișoara** : *Demeleanu* < *Dămileni*, BT ;

⁴² NALR — Banat. Date, p. 20, 22.

⁴³ DILT, I, p. 405.

⁴⁴ Gr. Popiți, op. cit., p. 22.

⁴⁵ Numele *Borcan*, ca și *Burlan*, *Buzdugan*, *Cazan*, *Ciocan* etc., nu trimit neapărat la apelativul respectiv, ci la nume de localitate : *Borca*, NT, eventual *Borcănești*, MH (supran *Borcan* mai apare la Glimboca, NALR — Banat. Date, p. 115, iar nfm *Borcan* este foarte frecvent la Biniș, ai cărui locuitori sînt porecliți *bribiș*, *ibidem*, p. 57, deci cu pluralul unui cuvînt oltenesc : *brabete*), ca și *Burla*, BT, NT, SV, *Buzdug*, IS, *Kaza*, localitate dispărută, aflată între Șiria și Covăsint, atestată la 1333, DILT, II, p. 349, și *Cioaca*, VL, sau *Cioc*, București, MS, TR, *Ciocani*, VS, *Ciocanu*, AG, etc.

⁴⁶ NALR — Banat. Date, p. 153.

⁴⁷ Asupra tuturor numelor de familie din Timișoara, care exprimă originea, înscrise în cartea de telefoane, vom reveni cu un studiu special. Lista de nume care urmează provine din aceeași sursă, *Tel. Timiș*, s.v. (deci nu mai indicăm paginile respective).

Recaș : Hanganu (v. supra) ; Idriceanu < Idrici, VS ; **Săcălaz** : Elocanu < Podu Iloaiei, IS ; Hanganu (v. supra) ; **Tomești** : Voroneanu < Vorona, BT.

Am întâlnit la **Lugojel** supran *Tutan* < *Tuta*, BC (s-ar putea ca și supran *Țutan* de la Berzovia, CS ⁴⁸, să aibă aceeași explicație).

3.2.2. Dinspre Țara Românească au avut loc întotdeauna treceri în Banat ⁴⁹. Cele mai multe sînt atestate în secolul al XVIII-lea și sînt puse pe seama înăspririi exploatarei fiscale de sub regimul fanariot. În același timp au fost semnalate treceri din Banat în Țara Românească, puse pe seama regimului habsburgic. Niciunde însă viața nu era mai ușoară pentru valahul de rînd : nici în Țara Românească aflată sub turci, nici în Banatul ocupat de austrieci. Funcționa numai, ca întotdeauna, legea mirajului, după care „dincolo“ trebuie să fie mai bine ca „aici“. Starea de spirit a românului, care nu aștepta ca îmbunătățirea traiului să-i vină din partea puterilor stăpînitoare, este exact rezumată de popa Stoica din Mehadia, care, în timpul unei încălețări dintre turci și austrieci, în 1738, îi pune pe „lotri“ (= haiduci) să jubileze : „În Chizătău și într-alte sate, juca, cînta : «Ține, doamne, tot așa, nici cu turcu, nici cu neamțu ! Ține, doamne, tot așa !»“ ⁵⁰.

Unirea Banatului și Transilvaniei cu România a facilitat mult strămutările din Țara Românească în Banat, proces care a continuat și după 1944.

În onomastică, imigrările în Banat din Țara Românească sînt reflectate în primul rînd de numele generice *Țăranu*, *Munteanu*, *Olteanu*, toate întâlnite și în comuna Belinț.

Țăranu nu provine de la *țăran*, pl. *țărani* „agricultor, sătean“, căci în Banat cuvîntul nu este întrebuințat cu aceste sensuri (în locul lui se folosește *paore* < germ. *Bauer*, prin filieră sîrbocroată ; ori plugar sau chiar pămîntean ⁵¹), ci de la *țăran*, pl. *țărâni*, *țăreni* „originar din Țară (= Țara Românească)“. „Într-adevăr — ne spune Sextil Pușcariu — *țară* în înțeles de «șes întins» (...) și *țăran* sînt denumiri pe care transilvănenii le-au dat marelui șes al Munteniei și locuitorilor de pe acest șes. Ei coborau în

⁴⁸ Doina Grecu, *Despre supranumele din comuna Berzovia*, II, *Supranume provenite din porecle și nume de localități*, CL, VII, 1962, nr. 2, p. 328.

⁴⁹ Vezi I. D. Suciu, *op. cit.*, p. 57—58, 60—61, 65—66, 75—76, 79, 81—82 ; Marius Bizerea, *Miscări de populație între Banat și Oltenia*, în „Lucrări științifice ale cadrelor didactice“, Seria geografică, vol. II [Universitatea din Timișoara, Facultatea de istorie-geografie], Timișoara, 1970, p. 117—130 ; A. Țință, *op. cit.*, p. 73—74, 84—85, 101 ; N. Iorga, *Istoria românilor prin călători*, București, 1981, p. 378 ; Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 10 ; Vasile Nemiș, *Despre satul lui Eftimie Murgu*, București, 1931, p. 25, 115 ; NALR — Banat. *Date*, p. 50, 81, 113, 139, 151, 153 ; un capitol aparte al imigrărilor din Țara Românească în Banat îl constituie colonizarea oltenilor (a „bufenilor“), pe timpul austrieilor, despre care vezi și Nicolae Stoica de Hațeg, *Cronica Banatului*, București, 1969, p. 181, 202, 267, 300, 306 ; B. P. Hasdeu, *Românii bănățeni din punctul de vedere al conservatorismului dialectal și teritorial*, în *Scrieri istorice*, vol. II, București, 1973, p. 159 ; G. Weigand, *Der Banater Dialekt*, în „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache“, III, Leipzig, 1895, p. 201—203 ; Gheorghe Jianu, *Bufani și frățuși*, în *Potpourri*, Oravița, 1901, p. 55—70 ; Coriolan Buracu, *op. cit.*, p. 9 ; Damian Izverniceanu, *Oltenii din Banat (bufenii sau țărani)* și originea lor, Lipova, 1935 ; Pia Gradea, *Repezină. Bufeni*, CL, II, 1957, p. 305—307 ; Marin Petrișor, *Graiurile bufenilor din Banat*, I, LR, XVII, 1968, nr. 2, p. 148—149 ; *Atlas complex „Porțile de Fier“*, București, 1972, p. 96, h. LXXXVIII, și p. 211 ; V. Vărădean, *op. cit.*, p. 14—26.

⁵¹ NALR — Banat. *Date*, p. 29.

⁵⁰ N. Stoica de Hațeg, *op. cit.*, p. 180.

«Țară» când treceau munții, ducînd cu ei și cuvintele nouă în Țara Românească»⁵².

Nu există nici un dubiu că Nicolae Stoica de Hațeg folosește cuvintele țară (Țară) și țaran cu această accepțiune. Iată cîteva exemple spicuite din renumita sa cronică : „Și nu numai în Țară, ce și în Banat lotrii a să puia începură” ; „... 2 slugi a noastre în Țară au fugit...” ; „... Popa Nicola în Țară au fugit...” ; „... vite din țară au cumpărat” ; „... cărți rumănești de vînzare din țară adusă...” ; „... un țaran de la Gornovița” (MH) ; „Trei volonteri călăreți, țărani...” ; „Prin Vinga la Pacăți, pustă, 3 000 de țărani cu coasăle a cosi veniți...”⁵³ etc.

Țăranu este nume de familie la Chizătău și supranume la Belinț, dar cunoaște o mare răspîndire pe tot cuprinsul Banatului. În cartea de telefoane citată apare de 32 de ori la Timișoara, de 6 ori (scris o dată Țieran) la Lugoj (unde este și supranume⁵⁴), îl întîlnim, de asemenea, la Buzias, Jimbolia, Sînnicolaul Mare, Cărpiniș, Cenei, Ciacova, Făget, Livezile, Peciu Nou, Topolovățu Mare. Foarte frecvent ca nume de familie mai apare și în alte localități timișene : Foeni, Șipet, Bucovăț, Nerău⁵⁵. Îl găsim apoi la Jabăr⁵⁶ și Igrîș⁵⁷. În 1818 se-ntîlnea la Dejan (cu grafie germană : Zaran)⁵⁸ ; în 1865, la Petroman⁵⁹. La Denta, o parte a localității se numește Țărăn⁶⁰. În Banat, numele Țăranu ne mai întîmpină în județul Arad — la Lipova (între 1849 și 1868)⁶¹ ; în Mehedinți — la Jupalnic⁶² ; în Caraș-Severin — la Padina Matei, în 1775 (scrise Czeranu)⁶³, la Măru, supran⁶⁴, la Cîlnic, ntop⁶⁵ și supran⁶⁶, la Ramna (Țăreanu, supran). Sau dincolo de granițele Banatului : în Mehedinți — la Vîrciorova 1810 și Ilovița 1811 (scris Zaranu)⁶⁷ ; pe Valea Mureșului — la Dumbrava, AB⁶⁸. Și exemplele pot, desigur, să continue⁶⁹.

Și numele Munteanu poate fi interpretat în două feluri : 1 „locuitor de la munte” și 2 „originar din Muntenia”⁷⁰. Nu cunoaștem însă în graiurile bănățene prima accepțiune a cuvîntului : locuitorii înălțimilor sînt numiți, de regulă, *gugulani*⁷¹. Credem că relația dintre numele Munteanu și originea „provincială” a purtătorului este cel mai bine pusă în evidență într-un document timișorean din 1739, un interogatoriu luat preotului Ioan Munteanu din Topolovăț, arestat pentru sprijinul dat răsculaților

⁵² Sextil Pușcariu, *Limba română*, vol. I, București, 1976, p. 207.

⁵³ N. Stoica de Hațeg, *op. cit.*, p. 193, 211, 296, 187, 258, 257.

⁵⁴ Petru Barbu, *Porecle logojanești*, Folklor, Cluj, 1927, p. 15.

⁵⁵ NALR — Banat. Date, p. 71, 73, 85, 97.

⁵⁶ D.r., XXXIX, 1982, nr. 11.574, p. 1.

⁵⁷ D.r., XXXVIII, nr. 11.312, p. 6.

⁵⁸ Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 125.

⁵⁹ I.D. Suci, Radu Constantinescu, *op. cit.*, p. 878.

⁶⁰ NALR — Banat. Date, p. 66.

⁶¹ I.D. Suci, Radu Constantinescu, *op. cit.*, p. 745, 891.

⁶² NALR — Banat. Date, p. 10.

⁶³ Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 68.

⁶⁴ NALR — Banat. Date, p. 109.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 55, și Ioniță, *Contribuții*, I, p. 89.

⁶⁶ Ioniță, *Contribuții*, II, p. 86.

⁶⁷ Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 115, resp. 119.

⁶⁸ T. Pătrășcanu, *art. cit.*, p. 444.

⁶⁹ Vezi, de pildă, DOR, p. 396 ; Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 122.

⁷⁰ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 298.

⁷¹ Vasile Ioniță, *Nume de locuri din Banat*, Timișoara, 1982, p. 201.

români, ale căror date persoanele sînt astfel consemnate : „Ioan Munteanu, în vîrstă de aproximativ 30 de ani, de rit grecesc neunit, născut în Țara Românească, locuitor în Topolovăț, căsătorit“⁷² sublinierile noastre, S.D.).

Munteanu este nume de familie la Belinț și Chizătău. La Gruni întîlnim ntop Vadu Muńćeni.

Ca și Țaranu, și mai mult decît acesta, nfm Munteanu cunoaște o largă arie de răspîndire în Banat. În Timișoara sînt 169 de abonați la serviciul telefonic avînd acest nume, iar în Lugoj — 26. Mai apare, în aceeași carte de telefoane, la Buziaș, Deta, Jimbolia, Sinnicolaul Mare, Balinț, Beba Veche, Boldur, Cheglevici, Ciacova, Coștei, Igris, Ionel, Liebling, Margina, Nădrag, Orțișoara, Periam, Racovița, Recaş. Alte atestări din județul Timiș : la Jena, Vizma⁷³; Bucovăț, Pesac, Răchita⁷⁴. Ca supranume, îl cunoaștem de la Lugojel, Sălbăgel, Tapia. În Caraș-Severin, nfm, la Văliug, Rusca Montană, Glimboca⁷⁵, Cornereva (în 1808, scris Muntjan)⁷⁶ etc.

Olteanu, cu toate că ar putea fi și un derivat față de Țara Oltului, deci să indice un originar din Ardeal, este atribuit în cele mai multe cazuri celor veniți din Oltenia. La Belinț era un astfel de supranume în prima jumătate a veacului nostru și familia respectivă păstra tradiția originii sale oltenesti. Astăzi, tot ca supranume, a apărut în Chizătău și este purtat numai de capul familiei (Arbănaș), venit din Oltenia.

În cartea de telefoane este înscris de 33 de ori la Timișoara, de 3 ori la Lugoj ; mai apare la Buziaș, Jimbolia, Cărpiniș, Pișchia. Este, de asemenea, foarte răspîndit în localitățile de bufeni⁷⁷. Ca ntop (Oltănu), a fost înregistrat la Zgribești⁷⁸.

Alte antroponime cu origine certă în Țara Românească sînt : Bă-răganu, supran (B)⁷⁹; Buliga, supran (C), < Buliga, IL ; Căniceanu, nfm (B), < Cănicea, MH⁸⁰; Coțofan, supran (B), < Coțofenii din Jos sau Coțofenii din Față, DJ ; Giucălan, supran (C), < Giucłani, AG ; Glăvan, supran (G), < Glăvani, GJ ; Godeanu, nfm (B), < Gogeni, AG, DJ, Godeanu, MH⁸¹ ; Maiozan, nfm (C), < Măiog, GJ ; Molan, supran (B), <

⁷² I. D. Suciu, Radu Constantinescu, *op. cit.*, p. 182.

⁷³ *Mult mă-ntreabă inima. Folclor poetic din județul Timiș*. Volum constituit din materialul existent în colecțiile de folclor : Vasile Cica, Nichifor Mișuța. Selecție, clasificare, prefață, glosar și indici : Aurel Turcuș, Timișoara, 1991, p. 193.

⁷⁴ NALR — Banat. Date, p. 85, 96, 142.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 50, 113, 115.

⁷⁶ Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 106.

⁷⁷ Marin Petrișor, *Răspîndirea bufenilor*, în *Atlasul complex „Porțile de Fier“*, București, 1972, p. 211.

⁷⁸ NALR — Banat. Date, p. 118.

⁷⁹ Cel supranumit astfel se numește Valeriu Cojenel și este venit din Plevna, IL, mînat de foamea de după cel de-al doilea război mondial. Bunicul său venise în Bărăgan din Trei Scaune și era supranumit *Secoianu* (între însoțitorii săi se afla unul Gogu Brașoveanu). Bărăgan, nfm, mai apare la Timișoara, Șag (Tel. Timiș, p. 94, resp. 562), Peciu Nou (D.r., XXXIX, 1982, nr. 11.687, p. 1). La Felnac, o parte a satului se numește Bărăgan (NALR — Banat. Date, p. 103).

⁸⁰ Omul cu acest nume s-a mutat în Belinț de la Tisovița, MH, în urma marilor transformări topografice efectuate pentru Hidrocentrala „Porțile de Fier“.

⁸¹ Un Gogean, ntop, este înregistrat la Șuștra (NALR — Banat. Date, p. 134) ; Godeanu, Godian, nfm, se mai întîlnește la Timișoara, Lugoj (Tel. Timiș, p. 194, resp. 435), Paniova etc.

Molani, MH ⁶² ; *Olanu*, supran (C), < *Olanu*, VL ; *Potoran*, supran (B) ⁶³, < *Păturile*, VL (sau *Potur*, TL) ; *Tătărenț*, supran (B), pluralul lui *Tătăreanțu*, < *Tătărăi*, OT, PH.

Există o serie de nume provenite din apelativele care nu circulă în graiurile bănățene. Ele conduc firesc spre ideea unei migrații din Țara Românească : *Balaci*, nfm (B, C, G — la Gruni apare de 16 ori, reprezentând 11% din totalul numelor de familie) ⁴⁸ ; *Bejenaru*, nfm (C) ⁶⁵, *Ciochină*, supran (B) ⁶⁶ (poate fi pus și în legătură cu localitatea *Ciochina*, IL) ; *Ciocoli*, nfm (B, Bb, C, G) ⁶⁷ ; *Prohab*, nfm (B, Bb, C) ⁶⁸ ; *Șoldan*, nfm (B, C) și supran (B) ⁶⁹ și derivatul *Șoldănel*, supran (B, azi dispărut).

Sînt apoi cîteva nume care nu apar, de regulă, în antroponimia bănățeană tradițională și ne pot veni tot din Țara Românească : *Băicoi*, nfm (B, azi dispărut) și supran (G) ; *Berzoi*, nfm (B) (sufixul *-oi*, dacă numele nu ne vin din slavă, are drept corespondent în Banat pe *-on* ; deci ntop *Alboiu* de la Vermeș, CS, *NALR — Banat. Date*, p. 121, indică o imigrare din Țara Românească) ; *Sfircoci*, nfm (B, azi dispărut) ; *Șerban*, nfm (B).

Un nume cu oarecare frecvență în Banat (dar nu numai în Banat, cf. DOR, p. 144) este *Săimanu*, provenit de la substantivul *seimen* (< tc. *şermen*). Unii cercetători sînt tentați să pună prezența acestui nume în Banat pe seama înfringerii singeroase a răscoalei seimenilor (petrecute pe vremea lui Constantin Șerban, în 1655) ⁹⁰. Nu-i exclus ca unii seimeni să se fi refugiat atunci și în Banat. Dar cuvîntul *seiman* era cunoscut în graiurile bănățene, tot de la turci, cu înțelesul de „voluntar sau mer-

⁶² La Răcășdia, CS, un teren arabil poartă numele *Molăhăsa* (*NALR — Banat. Date*, p. 37). În graiurile bănățene, *molan*, subst și adj., nu se folosește.

⁶³ La Lugoj este nume de familie (*Tel. Timiș*, p. 451).

⁶⁴ Numele (*Balaci(u)*, *Bălaci* (care poate fi pus în legătură cu localitățile *Balaci*, TR, *Balaciu*, IL, VL) se mai întîlnește la Timișoara, Lugoj, Margina, Sinandrei (*Tel. Timiș*, p. 87, 423, 538, 558), Tîrgoviște (*Mult mă-ntreabă inima...*, p. 191), Tufări, Ieșelnița (Ileana Neiescu, *Nume de familie derivate cu sufixe în zona Porților de Fier*, CL, XXI, 1976, nr. 1, p. 37) etc.

⁶⁵ Originar din Sudriaș, TM ; *Bejenar(i)u*, *Bejina(i)u*, nfm, mai apare la Timișoara, Lugoj, Deta, Firdea, Margina, Sinandrei, Tomești (*Tel. Timiș*, p. 96, 424, 476, 521, 538, 558, 564), la Traian Vuia (*NALR — Banat. Date*, p. 137), la Cilnic, în 1807 (Ioniță, *Contribuții*, II, p. 81), la Grădinari, CS, în 1932 (Petru Oaldea, *Corul din Grădinari*, Reșița, 1973, p. 69). Un ntop *Pădina* lui *Bejenaru* și *Bișinaru* se găsește în hotarul satului Eftimie Murgu, CS (V. Nemiș, *op. cit.*, p. 99, 101).

⁶⁶ Întîlnit și la Timișoara (*Tel. Timiș*, p. 131).

⁶⁷ Vezi și Timișoara (*Tel. Timiș*, p. 132) ; în comuna Belinț, *Ciocoli* provine din Cheșeș.

⁶⁸ Nume vechi, atestat în protocolul din 1779—1784 ; *Prohab* din Timișoara (*Tel. Timiș*, p. 324) este originar din Belinț. Un supran *Prohab* am întîlnit la Lăpușnic, TM.

⁶⁹ Poate fi pus în legătură cu localitatea *Șoldanu*, IF.

⁹⁰ A. Țintă, *art. cit.*, p. 186, arată că în 1739 districtul Lugoj — Făget înaintea un tabel cu lotrii care au fost făcuți căpitani, în urma iertării, și care fuseseră odinioară „seimeni turci” (și adaugă în paranteză : „e vorba probabil de cei care au participat la răscoală”, deși în 1739 era puțin probabil să mai fi trăit vreun participant la răscoală din 1655). Acceptînd definirea cuvîntului *seimen* prin „soldat din corpul de infanterie mercenară din Muntenia și Moldova, folosit pentru garda curții domnești” (DM, s.v.), Vasile Țăra, *Supranumele românești din comuna Domașnea (Caraș-Severin)*, AUT, Seria științe filologice, VI, p. 235, sugerează proveniența supran *Saimenu* din Muntenia (sau Moldova).

cenar creștin în oastea turcească“. Sensul acesta rezultă limpede din aceeași cronică a popii Stoica : „Turcii, unii cu robi s-au dus, iară alții verbăluia (< germ. *werben* „a recruta“ ; v. infra *verbung* < germ. *Werbung* „recrutare“, n.n., S.D.) seimeni. Nu numai pră Cărașov, ce de la Sebeș, Logoș, Chizătău și Belinți, Ciacova, Mănăstirea Simgiorgiului, Denta ardea, robea, dar și volonteări cu simbrie aduna, seimani“ (în primăvara lui 1738) ; „Și arnăuții cetatea lor o luară, în 23 august 1738, fiind 4 luni închisă. Turcii garnizonul împărătesc îl petrecură prin Mehadia, Sebeș, Logoș, Belinți. Carii cu această petrecanie departe ajunsă ; case ce afla, ardea, oameni robi prindea, seimeni (= volonteări) rumâni verbuia“. ; „Iară alții nainte ca verbung seimeăni (= volonteri) căuta . . .“ ; „Rumânii seimani, cu turbane turcești în cap, așa schimonosiți . . .“⁹¹ În textele germane ale vremii, haiducii erau numiți *Seminer*, sing. *Semin*⁹², ceea ce înseamnă că mulți seimeni, fugiți din oastea turcească, îngroșau cu numărul lor cetele de haiduci. Numele *Săimanu* din Banat se raportează deci la această realitate. La Belinț este supranume, ca și la Seceani⁹³ și Cilnic (*Sămîn*)⁹⁴. Ca nume de familie apare la Giroc⁹⁵, Ciacova (1865—1877)⁹⁶, Timișoara⁹⁷ etc.

O poziție oarecum asemănătoare o are nfam *Dărăbanț* (B, C, G — la Gruni întâlnit de 10 ori)⁹⁸. Ca și seimenii, dorobanții din oastea Țării Românești puteau să se refugieze în Banat după răscoala din 1655 (în care și ei erau amestecați) sau în alte împrejurări. Cuvântul însă circula în Banat, cum ne-o dovedește același cronicar : „Hergot, dărăbanți, cătană de scaun, vru să fie militariu“.⁹⁹ În absența documentelor, numai pe baza numelor *Săimanu* și *Dărăbanț* nu se poate susține o migrație dinspre Țara Românească.

În sfârșit, un nume pe care trebuie să-l considerăm cu prudență este *Gherga*, nfam (B, C), *Gherguț*, supran (B) și, poate, *Gana*, supran (B) (< bulg. *Gergana*)¹⁰⁰. *Gherga*, consemnat în protocolul din 1779—1784, este cel mai frecvent nume de familie din Belinț : apare, la începutul secolului nostru, de 46 de ori, în 1934 — de 37 de ori¹⁰¹, iar în prezent de 21 de ori. În familiile *Gherga* există tradiția că au venit în Belinț din *Ghergani*, DB. Una dintre ele poartă chiar supran. *Țăranu*. Și cu toate

⁹¹ N. Stoica de Hațeg, *op. cit.*, p. 172-176.

⁹² I. D. Suci, Radu Constantinescu, *op. cit.*, p. 182.

⁹³ *NALR — Banat. Date*, p. 93.

⁹⁴ Ioniță, *Contribuții*, II, p. 85.

⁹⁵ *NALR — Banat. Date*, p. 82.

⁹⁶ I. D. Suci, Radu Constantinescu, *op. cit.*, p. 879, 932—933.

⁹⁷ *Tel. Timiș*, p. 341, 346, 454.

⁹⁸ *Darabanți, Dărăbanț(iu), Dorobanț(u)* se mai întâlnește la Timișoara, Lugoj, Voiteg (*Tel. Timiș*, p. 158, 164, 431, 574), iar ca ntop la Glimboca, CS (*NALR — Banat. Date*, p. 115).

⁹⁹ N. Stoica de Hațeg, *op. cit.*, p. 195.

¹⁰⁰ Șt. Pașca, *op. cit.*, s.v. Despre originea numelui *Gherga*, vezi I. Pătruț, *Onomastică românească*, București, 1980, p. 83.

¹⁰¹ *AMB*, p. 308.

acestea, dată fiind marea răspindire a numelui în Banat ¹⁰² și în țară (cf. DOR, p. 65), ne vine foarte greu să admitem Ghergani Dîmboviței ca izvor al acestor nume.

Multe nume de pe întreg cuprinsul Banatului sînt tot atîtea mărturii ale mișcărilor de populație din Țara Românească. Principalul nostru repertoriu de antroponime timișene — cartea de telefoane — ne arată un total de 572 de nume de familie numai în **Timișoara** și 63 în **Lugoj** care provin de la numele unor localități din Țara Românească. Vom cita în continuare astfel de nume întîlnite în celelalte așezări ale județului Timiș : la **Buziaș** : *Bardan* < *Birda*, MH, *Berteanu* < *Bertea*, PH, *Blejan* < *Blejani*, AG, VL, *Găgeanu* < *Gagu*, IF, *Ghimboasa* < *Ghimboasa*, PH, *Ghimpețeanu* < *Ghimpați*, DB, IL, IF, OT și *Ghimpețeni*, OT, *Richițan* < *Richițeni*, OT, *Țuțuleanu* < *Țuțulești*, AG ; **Deta** : *Brădiceanu* și *Brediceanu* < *Brădiceni*, GJ ¹⁰³, *Cociuneanu* < *Cocina*, DJ, *Dian* < *Dia*, DJ, *Gavoreanu* < *Govora*, OT, VL, *Golumbeanu* < *Golumbu*, DJ, *Mortan* < *Morteni*, DB, *Radovan* < *Radovan(u)*, DJ, IF ; **Jimbolia** : *Herișanu* < *Herișani*, AG ; **Sinnicolau Mare** : *Boran* < *Bora*, IL, *Bredicianu* (v. supra), *Coroban* < *Corobăi*, GJ, *Giubegeanu* < *Giubega*, DJ, *Sănătean* < *Sănătești*, GJ, *Tismănar* < *Tismana*, GJ, MH ; **Bethausen** : *Sinîtean* < *Sănătești*, GJ ; **Cărpiniș** : *Mirjan* < *Mirza*, DJ ; **Comloșul Mare** : *Borcan* (v. supra) ¹⁰⁴, **Denta** : *Jianu* < *Jiu*, hidronim, sau *Jieni* ¹⁰⁵, DJ, OT, *Jiana*, MH ¹⁰⁶, **Făget** : *Chițan* < *Chița*, IF, *Chițani*, AG, *Măciuceanu* < *Măciuca*, VL, *Măciuceni*, VL ; **Firdea** : *Glăvan* (v. supra) ; **Gătaia** : *Buturugeanu* < *Buturugenii*, IF, *Glăvan* și *Radovan* (v. supra), *Răureanu* < *Riurenii*, VL ; **Gelu** : *Dian* (v. supra), *Pociovalisteanu* < *Pociovaliștea*, GJ ; **Giroc** : *Crăiniceanu* < *Crainici*, MH, *Goian* < *Goia*, AG ¹⁰⁷, **Giulvăz** : *Glăvan* (v. supra) ; **Jamul Mare** : *Crăiniceanu* (v. supra) ; **Margina** : *Bușan* < *Busu*, DJ ; **Moravița** : *Virlan* < *Virleni*, VL ; **Nădrag** : *Bărbuceanu* < *Bărbucea* și *Bărbuceni*, VL sau *Bărbuceanu*, IF, *Brediceanu* (v. supra) ; **Parța** : *Radovan* (v. supra) ; **Peciul Nou** : *Dian* (v. supra), *Găman* < *Gămani*, GJ ; **Periam** : *Brădiceanu* (v. supra) ; **Recaș** : *Constanceanu* < *Constanța*, CT, *Dian* (v. supra) ; **Rudna** : *Radovan* (v. supra) ; **Satchinez** : *Luican* < *Luica*, IF, *Suteanu* < *Șuta*, VL, *Sutești*, VL ; **Teremia Mare** : *Bogeanu* < *Bogea*, DJ, *Trucan* ¹⁰⁸ < *Troaca*, DJ, *Trocani*, GJ ; **Topolovățu Mare** : *Giurian* < *Giura*, MH ; **Vălcani** : *Richician* < *Richițeni*, OT ¹⁰⁹, **Variaș** : *Ceregan* <

¹⁰² În Timișoara, Lugoj, Sinnicolau Mare, Grabați (*Gherguș*) (*Tel. Timiș*, p. 189, 435, 493, 531), Jabăr (*Mult mă-ntreabă inima...*, p. 192), Cilnic (Ioniță, *Contribuții*, II, p. 83), Brădișoru de Jos (*NALR — Banat. Date*, p. 43), la Caransebeș, în 1872 (Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 58) etc.

¹⁰³ Brădiceni, GJ, este, la rîndu-i, localitate de ungureni (Șt. Metes, *op. cit.*, p. 150) ; deci renumiții Brediceni din Lugoj sînt la origine ardeleni.

¹⁰⁴ Tot aici întîlnim și nfm *Craioveanu* (*NALR — Banat. Date*, p. 89).

¹⁰⁵ De la *Jieni* avem *Jienaru*, nfm la Lugoj.

¹⁰⁶ La Deta se întîlnește și nfm *Gruian* (*NALR — Banat. Date*, p. 67) < *Gruia*, MH.

¹⁰⁷ Găsim aici și nfm *Văcan* (*NALR — Banat. Date*, p. 82), care însă provine mai curînd de la *Vaca* (= Crișan, HD, DILT, I, p. 176) decît de la *Veaca*, VL.

¹⁰⁸ Un supran *Trocen* am întîlnit la Drăgoiești, TM.

¹⁰⁹ Vezi și *Măguleanu* (*NALR — Banat. Date*, p. 99) < *Magula*, PH.

Ciragi, CT, *Gabrian* < *Gabru*, DJ, *Radovan* (v. supra), *Scrădeanu* *Scrada*, GJ ; *Voiteg* : *Mitran* < *Mitreni*, IF ¹¹⁰.

Nu putem încheia capitolul despre migrația din Țara Românească în Banat fără a menționa că imigranții aceștia au avut totdeauna conștiința originii lor. De aceea, atunci când, în 1877, bănățenii s-au solidarizat cu frații lor angajați în crâncene bătălii pentru independența României, urmașii acestor imigranți au răspuns cei dinții acelei necesități istorice. Astfel a fost Elena Țăranu din Lipova (ce va fi decorată de guvernul de la București) sau Lucreția Munteanu și Coriolan Brediceanu din Lugoj, care au lansat liste de subscripții. Pe aceste liste figurează nume care indică o certă ascendență oltenească-muntenească : la Lugoj, mai întâlnim un Peșteanu (< *Peštena*, GJ, MH), la Arad — Deseanu (< *Desa*, DJ), la Comloș și Lipova — Șerban, la Caransebeș — Nemoianu (< *Nemoiu*, VL) etc. Tot acum, învățătorul Petru Țieraru din Ticvaniu Mare este deferit justiției pentru că a răspândit cărți „care conțin teze antipatriotice“, cum ar fi unitatea poporului român ¹¹¹.

3.2.3. Incontestabil, cea mai mare mișcare de populație se petrece dinspre Ardeal. Ardelenii au împințit dintr-un motiv sau altul, toate țările române. În Banat ei s-au stabilit nu numai în urma înăbușirii răscoalei conduse de Horea, ci și înainte și după acest eveniment, cum ne dovedesc documentele pentru epoca mai veche ¹¹² sau mărturiile contem-

¹¹⁰ Mai putem adăuga și alte nume. În județul Timiș : *Bilan*, supran la Herendești, Lugojel, *Tapia* și nfm la Dragomirești (D.r., XXXIX, 1982, nr. 11.668, p. 3), < *Bila*, IF ; *Borjănă*, ntop la Ghilad (NALR — Banat. Date, p. 72), < *Borcea*, IL ; *Burdulan*, supran la Lăpușnic, < *Burdulești*, OT ; *Dușan*, nfm la Șipet (NALR — Banat. Date, p. 73), < *Dușești*, GJ, MH ; *Glăvan*, nfm la Foeni (NALR — Banat. Date, p. 71) (v. supra) ; *Guliman*, supran la Herendești, < *Gulimani*, VL ; *Măhăleanțu*, supran la Coștel, < *Mahalauda*, DJ, VL ; *Pioran*, supran la Pesac (NALR — Banat. Date, p. 96), < *Piorești*, DJ, PH ; *Scirban*, supran la Victor Vlad Delamarina, < *Știrbei*, OT, IF, *Știrbești*, VL. În județul Arad : *Serdan*, nfm la Felnac (NALR — Banat. Date, p. 104 < *Serdanu*, DB, *Sărdănești*, GJ, MH. Din județul Caraș-Severin, foarte interesante pentru fenomenul urmărit de noi sînt cîteva nume de familie consemnate în a doua jumătate a secolului XVIII și la începutul secolului XIX în cartea citată a lui Gr. Popiți : *Panduru*(1), la Zlatița 1771 și Prilipeț 1808, p. 22, resp. 107 (deci anterior revoluției lui Tudor Vladimirescu) ; *Almaczan* (= Almăjan) și *Sekarczan* (= Segărcean), la Lescovița 1771, p. 26, < *Almăj*, DJ, resp. *Segarcea*, OT, TR ; *Dragaczan* (= Drăgăcean), la Lescovița 1775, și *Purian*, la Padina Matei 1775, p. 68, < *Drăghiceni*, OT, resp. *Purani*, TR ; *Belschan* (= Bălșan), la Topleț 1808, p. 107 < *Balș*, OT ; *Borosan* (= Boroșan), la Dubova 1808, p. 106, < *Boroșești*, VL ; *Guliman*, la Zlagna 1808, p. 108 (v. supra) ; *Masseran* (= Măzăran), la Rudăria 1808, p. 108 (v. supra) ; *Masseran* (= Măzăran), la Rudăria 1808, p. 108, < *Măzăroi*, GJ, sau *Măzăreni*, BR ; *Vulcsan* (= Vilcean), la Luncavița 1808, p. 108 ; *Iepuran*, *Sikaran*, *Skelan*, veniți din Vîrciorova, MH, la Dubova 1810, p. 115, < *Iepuren*, IF, resp. *Secara*, TR, și *Schela Cladovei*, MH ; *Epuran* din Bahna, MH (v. supra), *Isvernaru* din Ieșelnița, MH (< *Isverna*, MH), *Sbercsan* (= Sbircean) din Tufării Vechi (< *Sbircea*, IF), p. 116, *Bufan* din Bîlvănești, MH, *Csernezeanu* (= Cernețeanu) din Cerneț, MH, *Baltian* (= Bălțean) din Topleț (< *Balta*, MH), p. 117, toate la Plavișevita — Topleț în 1810 ; *Bufanu* din Pirlagele, MH, p. 119, *Schian* (= Jian) din Ohaba, MH (sau DJ, GJ), *Bufanu* din Vîrciorova, MH, p. 120, la Bozovici — Prigor, 1811 ; *Pestinaru* și *Balvanescu*, la Tufării Vechi, 1815, p. 122 < *Peșteana*, MH, resp. *Bîlvănești*, MH, etc. Despre alte nume de familie de origine oltenească-muntenească în sudul Banatului și la bufenii din Banat, vezi : D. Izverniceanu, op. cit., p. 20—26, M. Petrișor, art. cit., p. 148, I. Neiescu, art. cit., p. 31—37 ; NALR — Banat. Date, p. 14, 26, 50, 94 etc.

¹¹¹ I. D. Suci, op. cit., p. 118—125.

¹¹² Șt. Meteș, op. cit., p. 124—125 ; I. D. Suci, op. cit., p. 69 sq ; Șt. Manciulea, art. cit., p. 372—376 ; A. Țintă, op. cit., p. 73, 84, 101, 108, 131, 141, 152 ; I. Iordan, op. cit., p. 405, etc.

poranilor noștri pentru perioada de după primul și de după cel de-al doilea război mondial ¹¹³.

În Belinț, în afara familiilor *Adam* (numele apare în protocolul din 1779—1784 ; în 1934 era purtat de 24 de familii ³¹⁴, iar în 1970 de 23 de familii), care păstrează tradiția venirii lor din părțile Sibiului, onomastica locală ne confirmă aceste mișcări în primul rînd prin numele generice *Ardeleanu*, *Crișanu*, *Mureșan*, *Selegean* sau *Mocanu*, *Moș*, *Ungureanu*.

Ardeleanu, nfam (B, Bb, C ; un *Erdeljan* în vîrstă de 35 de ani este semnalat în 1814 la Chizătău ¹¹⁵) este unul dintre cele mai răspîndite nume de familie din Banat. Sub forma *Ardelean(u)*, *Ardelian*, *Erdelean*, *Erdei*, *Erdely*, *Erdelyi*, figurează în cartea de telefoane de 122 de ori în Timișoara și de 27 de ori în Lugoj, dar e prezent în multe alte localități (la Jimbolia sub forma *Ardelea*).

Crișanu, supran (B), e prea răspîndit ca nfam (Timișoara 90, scris și *Krișan*, *Krizsan*, *Krizany* ; Lugoj : 6, scris și *Krisay*, *Krischer* ; etc.) pentru a exclude etimologia *Crișana*, numele provinciei (sau chiar nume de localitate), *Crișan*, *Crișeni*, alte localități ardelenice, *Criș*, HD, MS (sau hidronim) + *-an*, și a accepta, pentru faptul că se întîlnește și ca prenume (DOR, p. 36), că provine de la un radical slav *Kri-* + suf. *-ș-* ¹¹⁶ sau, pentru că există numele *Crișa*, *Crișana*, că se explică din adjectivul *criș*, *-ă* „norocos, bogat, puternic etc.” ¹¹⁷

Mureșan, nfam (B), cunoaște, de asemenea, o mare răspîndire : numai în Timișoara este purtat de 84 de familii, sub forma *Murășan*, *Mureșan(u)*, *Mureșanu(u)*, *Marosi*, *Marossy*, *Maroși*, *Maroșan*, *Maruzsan*, dar nu și *Moroșan(u)* „maramureșean”.

Selegeanu, nfam (C), se întîlnește la Timișoara în 44 de familii, sub forma *Sălăgean(u)*, *Sălăgian*, *Sălăjan*, *Selegean(u)*, *Selegian*, *Selejan*, *Siladi*, *Silaghi*, *Silagy(l)*, *Szilagy(i)* și provine de la numele ținutului *Sălaj*, dar nu sînt excluse și alte etimologii : *Sălăgeni*, IS, SV, *Sălăjeni*, AR, SJ și *Silagiu*, TM.

Mocan(u), nfam (B) și supran (G), „cioban ardelean”, își are originea îndepărtată în numele localității *Mohu*, SB.

Pe *Moș*, supran (C), îl avem din Apuseni (de unde s-au stabilit recent și alte familii în Belinț : *Gligor*, *Pașca*, *Stan*) ca și pe *Moțogan*, nfam de dată recentă (C), iar pe *Ungureanu*, nfam tot de dată recentă în comună (C), sinonim cu *Ardeleanu*, îl putem avea nu direct din Ardeal, ci dintr-una din numeroasele localități numite *Ungureni*, răspîndite pe sub poalele Carpaților din Gorj pînă în Bucovina.

Una dintre migrațiile ardelenesti mari, certe și constante în Belinț se produce din Țara Hațegului. Ea este oglindită, în primul rînd, de numele *Hațeg*, și el cu o veche atestare în localitățile (menționat în protocolul din 1779—1784), dar și cu o mare frecvență : după 1900 apare de

¹¹³ NALR — *Banat*. Date consemnează mărturiile privind stabilirea unor ardeleni în Ghilad (p. 72), Sălcua Nouă (p. 86), Satchinez (p. 91), Hunedoara Timiș (sau Hunedoara Nouă) p. 92), Nerău (p. 97), Rusca Montană (p. 113), Lăpușnic (p. 147). De asemenea, Ioniță *Contribuții*, I, p. 79, arată că locuitorii Cîlnicului, CS, se consideră urmașii unor coloniști de pe Crișuri.

¹¹⁴ AMB, p. 308.

¹¹⁵ Gr. Popiți, *op. cit.*, p. 121.

¹¹⁶ I. Pătruț, *Studii de limba română și slavistică*, Cluj, 1974, p. 184.

¹¹⁷ Doina Grecu, *Prenume și nume de familie din secolele XVIII și XIX*, CL, X, 1965, nr. 1, p. 175 ; Ioniță, *Contribuții*, II, p. 72.

22 de ori, în 1934 de 17 ori ¹¹⁸ și tot de 17 ori în 1970. La Chizătău l-am numărat astăzi de 7 ori ca nume de familie și o dată ca supranume.

O tarla din Belinț se numește *Așigana* ¹¹⁹ și, dacă numele nu semnifică „țarina lui Hațegan“, ci „țarina hațeganilor“, el poate fi pus în legătură cu venirea familiilor Hațeg în Belinț atrase de reforma agrară înfăptuită după 1690 de către turci ¹²⁰.

Masive strămutări de hațegani în Belinț, Chizătău, Coștei etc. s-au petrecut după ultimul război și continuă și în prezent : din Lunca Cernii, HD. Astfel, în Belinț, din 581 de gospodării, 76 sînt ale luncanilor (13%), iar în Chizătău, din 328 de gospodării, 40 sînt luncane (12%). Iată și numele luncanilor din Belinț : *Andreșoni*, *Artan* (< *artan* „hartan, bucată mare dintr-un animal tăiat“ ¹²¹), *Barboni*, *Băran* ¹²², *Boandă*, *Bobora*, *Coțolan*, *Grozoni*, *Ionescu*, *Iosivoni*, *Jurjoni*, *Mardan*, *Marioni*, *Miclăoni*, *Micloșoni*, *Mircea*, *Neidoni*, *Onescu*, *Oprîșoni*, *Panțoni*, *Pascotescu*, *Pasculescu*, *Peștișan* (< *Peștișu Mare*, HD), *Podeanu* (< *Podele*, HD), *Prejban* ¹²³, *Sălășan* (< *Sălașu*, HD), *Stanamirescu*, *Stănescu*, *Sandroni*, *Șeroni*, *Ștefănescu*, *Ștefoni*, *Tulea*, *Vițonescu*, *Vlaiconi*. Dintre numele luncanilor din Chizătău cităm numai pe acelea care nu apar în Belinț : *Bigu*, *Merean* (< *Meria*, HD), *Miloșoni*, *Scorobete*, *Virtopean* (< *Virtop*, deal în Lunca Cernii de Sus).

Următoarea listă de antroponime întregeste imaginea noastră privitoare la migrările din Ardeal în Belinț (îndeosebi ale indivizilor izolați).

Nume de familie : *Aleușan* (B) < *Aleuș*, SJ ; *Barcan* (B) < *Barcani*, CV (după alte opinii, la bază ar sta un antroponim turc, *Barkan* ¹²⁴) ; *Călniceanu* (B) < *Cîlnic*, AB (căci purtătorul acestui nume se trăgea de prin părțile Sibiului) ; *Cincu* (B) < *Cincu*, BV ; *Cocioba* (B) < *Cociuba*, AR, BH (în documente numele acestor localități apare și în forma : *Kochyoba*, *Kocsoba*, *Koczioba*, *Kotsoba* etc., DILT, I, p. 159—160) ; *Doboșan* (B) < *Doboșeni*, CV ; *Dobrean* (B) < *Dobra*, HD (fiindcă purtătorul era originar din Botinești, TM, mai aproape de *Dobra*, HD, decît de celelalte localități cu acest nume) ; *Fănășan* (B) < *Fînașe*, BH (cetățeanul este originar din Cheșa, BH ; din Bihor sînt și alte familii în Belinț, de dată recentă ; *Bilă*, *Marchiș*, *Ștef*) ; *Mărghitan* (B) < *Marghita*, BH ; *Rădneanțu* (B, Bb) < *Radna*, AR ; *Repeșanu* (C) < *Ripaș*, HD ; *Sliveșan* (B) < *Silivașu* (u), AB, CJ, BH (numele figurează în protocolul din 1779—1784) ; *Șerean* (B) < *Șerani*, BH ; *Zagra* (B) < *Zagra*, BN. La acestea mai putem

¹¹⁸ AMB, p. 308.

¹¹⁹ *Hațegan*, sub forma *Așigan*, se întâlnește frecvent în Banat : supranume la Botinești, Victor Vlad Delamarina, ntop (*Valea Așiganu*) la Cîlnic, CS (Ionită, *Contribuții*, I, p. 92) etc.

¹²⁰ Ion Negru, *Contribuții la cunoașterea Banatului (Jurnalul de călătorie din 1773 al Împăratului Iosif al II-lea)*, în *Banatul de altădată*, vol. I, Timișoara, 1944, p. 82—85.

¹²¹ Marieta Pietreanu, *Sufizul -an*, SMFC, II, 1960, p. 99.

¹²² *Băran* din Lunca Cernii ar putea proveni de la numele satului *Baru*, HD. În satul Babșa a funcționat pe la 1903 un învățător *Băran* (Vasile Cica, *Corul centenar din Babșa*, în „*Orizont*“, Timișoara, XXXIII, 1982, nr. 30(752), p. 15), originar din Nerău. Discutînd etimologia acestui nume, nu putem omite localitatea *Băranu*, DJ (și, poate, nici puțin probabilul etimon propus în DOR, p. 191).

¹²³ E neîndoielnic că *Pejban* de la Lunca Cernii derivă de la *Preajba*, DJ, GJ, OT, TR. Un topic mai apropiat este dealul *Prejba* de la Măru, CS (*NALR — Banat. Date*, p. 110).

¹²⁴ Emil Suciu, *Nume de familie românești de origine turcă*, LR, XXIV, 1975, nr. 2, p. 135.

adăuga nfm *Țăringă* (B), provenit de la un apelativ inexistent în Banat, dar întâlnit în Crișana : *țaringă* „țărină”¹²⁵.

Supranume : *Belian* (B) < *Beliu*, AR ; *Chereu* (Bb) < *Cheriu*, BH ; *Cordău* (B) < *Cordău*, BH ; *Hoancă* (B) < *Hoancă*, AB (alte explicații în DOR, p. 296) ; *Moman* (G) < *Munții Codru-Moma*, AR, BH ; *Pătăiuancă* (B) < *Pătăian* < *Pata*, CJ ; *Pojoga* (B) < *Pojoga*, HD (omul supranumit astfel a venit în Belint din Pojoga după primul război mondial) ; *Tocan* (B) < *Toaca*, MS, *Toc*, AR.

Făcînd acum obișnuitul tur onomastic al județului Timiș, ocolînd Timișoara și Lugojul și avînd drept ghid cartea de telefoane, vom da peste alte numeroase nume de familie de origine ardelenească : la **Buziaș** : *Beteanu* < *Beta*, HR, *Bețianu* < *Beța*, AB, *Chiorean(u)* < *Valea Chioarului*, MM, *Doboșan* (v. supra), *Gurban* < *Gurba*, AR, *Hălmăgeanu* < *Hălmagiu*, AR, *Herdeanu* < *Erdew* (= *Ardeu*, HD, DILT, I, p. 43) sau *Erd*, localitate dispărută în CJ, DILT, II, p. 321, *Krody* < *Corod*, SM, *Kunzer* < *Cunța*, AB, *Ordeanu* < *Oarda*, AB, *Tîrlișan* < *Tîrlișua*, BN, *Vișan* < *Vișea*, CJ, *Vișeu*, MM, *Zborostean* < *Zboriște*, BH ; **Deta** : *Bugyi* < *Budiu*, MS, *Csany* < *Cean*, CJ, SM, *Cuculan* < *Cucu*, SM (dacă nu este cumva *Gugulan*, prin desonorizare), *Gurban* (v. supra), *Itineant* < *Eteni*, SM, *Morovan* < *Morava* (= *Șemlacul Mare*, AR, DILT, II, p. 170), *Pagan* < *Păgaia*, BH, *Pancan* < *Panc*, HD, *Simboreanu* < *Simbăteni*, AR, sau *Simbăta*, mai multe localități în Ardeal, *Șulean* < *Sula* (= *Giula*, CJ, DILT, I, p. 263), *Ticușan* < *Ticușu*, BN, *Viman* < *Vima*, MM ; **Jimbolia** : *Bojan* < *Boj(u)*, CJ, *Budulan* < *Budula* (= *Budila*, BV, DILT, I, p. 110), *Ciordianu* < *Ciarda*, MM, *Dican* < *Dicănești*, BH, *Gheran* < *Gherea*, CJ, *Hălmăgean* (v. supra), *Motișan* < *Motiș*, SB, *Totorean* < *Totoreni*, BH, *Vințan* < *Vința* și *Vințu*, AB ; **Sinnicolaul Mare** : *Budurisan* < *Budureasa*, BH, *Buruian* < *Buru*, CJ, *Cociuba* (v. supra), *Fildan* < *Fildu*, SJ, *Gurban* (v. supra), *Ighișan*, SB, *Simbăoreanu* și *Simboreanu* (v. supra), *Telecican* < *Telicska* (= *Tilișca*, SB, DILT, II, p. 187), *Tornayi* < *Torna* (= *Tarna Mare*, SM, DILT, II, p. 197), *Tornyai* < *Tornya* (= *Turnu*, AR, DILT, II, p. 208), *Uihtan* < *Ujhuța* (= *Poiana Codrului*, SM, DILT, II, p. 51), *Vidican* < *Vidic*, ținutul din jurul Beiușului, BH, *Vințan* și *Vișan* (v. supra), *Zalany* < *Zălan*, CV ; **Banloc** : *Milovan* < *Milova*, AR ; **Beba Veche** : *Cerghizan* < *Cerghid*, MS ; **Becicherecul Mic** : *Brașovan* < *Brașov*, *Hutanu* < *Huta*, mai multe localități în Ardeal, *Ordeanu* (v. supra) ; **Beregsău Mare** : *Cincu* (v. supra), *Doboșan* (v. supra) ; **Bethausen** : *Ravay* < *Rava* (= *Roua*, MS, DILT, II p. 86) ; **Biled** : *Ortianu* < *Oarța*, MM ; **Cărpiniș** : *Bălcianu* < *Bîlc*, BH, *Condán* < *Cund*, MS, *Hălmăjan* (v. supra), *Jurcan* < *Jurca*, CJ ; **Cenad** : *Bakai* < *Baka* (= *Băcăinți*, AB, DILT, I, p. 60) ; **Cenei** : *Chețan* < *Cheț*, BH, *Cheța*, MS, *Chețani*, MS, *Fericean* < *Ferice*, BH, *Fericea*, MM, *Hallmagen* (= *Hălmăgean*, v. supra), *Milovan* (v. supra) ; **Chevereșu Mare** : *Cazan* (v. nota 45) ; **Ciacova** : *Belagyi* < *Bilag* (= *Domenști*, BN, DILT, I, p. 206—207), *Birsan* (etimologie multiplă), *Csuzdi* < *Csoozd* (= *Livada*, AR, DILT, I, p. 360), *Iszlaj* < *Isla*, MS ; **Comloșu Mare** : *Milovan* (v. supra)¹²⁶ ; **Coștei** : *Cocioba* (v. supra) ; **Curtea** : *Pancan* și *Vișan* (v. supra) ; **Dudeștii Noi** : *Pocian* < *Poca* (= *Păingeni*,

¹²⁵ Teofil Teaha, *Graiul din Valea Crișului Negru*, București, 1961, p. 277.

¹²⁶ Vezi și *Rodeanu* (NALR — Banat. Date, p. 89) *Rođ*, SB.

MS, DILT, II, p. 29) ; **Făget** : *Braşovan, Haţegan* (v. supra), *Jecan* < *Jac*, SJ, *Leray* < *Lera* (= *Luieriu*, MS, DILT, I, p. 364), *Mateşan* < *Mateias*, BV, *Păiuşan* < *Păiuş*, BH, *Păiuşeni*, AR, *Solymossy* < *Sólymos* (= *Şoi-moş*, AR, DILT, II, p. 175), *Spineanţu* < *Spini*, AB, HD ; **Fibiş** : *Căşălean* < *Casele* . . . , CJ, *Szigheti* < *Szighet* (= *Sighetul Silvaniei*, SJ, DILT, II, p. 162) ; **Focni** : *Cureachean* < *Curechiu*, HD ; **Gătaia** : *Alamaşi* < *Almaş(u)*, mai multe localităţi în Ardeal, *Gheran* (v. supra), *Sărândan* < *Sărând*, BH, *Ujsay* < *Wysa* (= *Vişea*, CJ, DILT, II, p. 252) ; **Gelu** : *Vaidacutian* < *Vaidacuta*, MS ; **Giulvăz** : *Chiorean* (v. supra), *Vitian* < *Viţa*, BN ; **Grabaţi** : *Dudai* < *Dudă*, HR ; **Ionel** : *Zegrean* < *Zagra*, BN ; **Jamul Mare** : *Cristuranu* < *Cristur*, HD, SJ, BN, HR, *Petrovan* < *Petrova*, MM ; **Jebel** : *Seculean* < *Sicula*, AR ; **Liebling** : *Ciungan* (etimologie multiplă), *Haţegan* (v. supra), *Peteanu* < *Petea*, mai multe localităţi în Ardeal ; **Margina** : *Braşovan* şi *Hategan* (v. supra), *Lapugean* < *Lăpugiu*, HD ; **Maşloc** : *Vascan* < *Vasca*, HR ; **Mănăştur** : *Chioreanu* (v. supra) ; **Moraviţa** : *Abrudan* < *Abrud*, AB ; **Nădrag** : *Buzan* < *Buza*, CJ, MS, *Flocan* < *Floresti* (= *Floresti*, AB, DILT, I, p. 244) ; **Orţişoara** : *Gheran* (v. supra), *Hîgiosan* < *Hîghisoaia*, CJ, *Homorodean* < *Homorod*, BV, HD, SM, *Ponoran* < *Ponor*, AB, HD, *Ponoară*, BH ; **Otelec** : *Szakmary* < *Szakmár* (= *Satu Mare*, DILT, II, p. 98) ; **Periam** : *Abrudan* (v. supra), *Bacican* < *Baczko* (= *Bocicoiu Mare*, MM, DILT, I, p. 86), *Milovan* şi *Sărândan* (v. supra) ; **Recaş** : *Bătăran* < *Batăr*, BH, *Hălmaşean* şi *Szighet* (v. supra) ; **Săcălaz** : *Pecican* < *Pecica*, AR, *Spermezan* < *Svermezeu*, BN ; **Sinandrei** : *Osorheian* < *Osorhei*, BH, *Rosenauer* < *Rosenau* (= *Rîsnov*, BV, DILT, II, p. 80) ; **Sinersig** : *Bîrsan* şi *Sărândan* (v. supra), *Cherelusan* < *Cherelus*, AR ; **Sinmihaiul Român** : *Julan* < *Giula*, CJ ; **Stamora Germană** : *Vitan* < *Vita*, BN ; **Sandra** : *Huidan* < *Cuied*, AR ; **Teremia Mare** : *Bokai* (v. supra), *Fisan* (= *Vişan*, v. supra), *Virian* < *Virsi*, AB, *Zomboreanu* < *Zombor* (= *Zîmbor*, SJ, DILT, II, p. 279) ; **Tomesti** : *Cucereanu* < *Kuchier*, *Kucsir* (= *Cuair*, AB, DILT, I, p. 183), *Dumitran* < *Dumitra*, AB, BN, *Iesan* < *Ies*, BH, *Osan* < *Oas*, CJ, *Selesan* < *Seleus*, AR, MS, *Sonoran* < *Sonoru*, CJ, *Vacan* < *Vaca* (= *Crisan*, HD, DILT, I, p. 176), *Vitan* (v. supra) ; **Tomnatic** : *Iatan* < *Eteni*, SM ; **Tonolovătu Mare** : *Gurhan* şi *Moroşan* (v. supra), *Soreanu* < *Sura*, SB ; **Valcani** : *Felnecan* < *Felnac*, AR ; **Varias** : *Arazan* < *Arad* sau *Arada*, AB, *Baică* < *Baica*, SJ, *Covăsintean* < *Covăsint*, AR, *Dobai* < *Doba*, SM, SJ, *Gheran* (v. supra), *Muscan* < *Musca*, AB, *Pavlisian* < *Păulis*, AR, HD, *Solmesan* < *Solmis* (= *Soimusu Mare* şi *Mic*, HR, DILT, II, p. 139), *Solomosan* < *Solomós* (= *Sărmas*, HR, DILT, II, p. 107) ; **Voiteg** : *Tusinean* < *Tuşinu*, MS.

Să mai adăugăm la acestea numele de familie *Beldeanu* < *Balda*, MS, şi *Pecican* (v. supra), ambele de la Saravale¹²⁷, şi supranumele *Baru* (la *Tapia*) < *Baru*, HD, *Bercan* (Paniova) < *Berc*, SJ, *Bihoreanu* (Drăgoiestii), *Bistoreanu* (Toager)²¹⁸ < *Bistra*, mai multe localităţi în Ardeal, *Budulan* (Lugojel, v. supra), *Chetanu* (Coştei, v. supra), *Giulan* şi *Iaşu* (Victor Vlad Delamrina) < *Giula*, CJ, respectiv *Iaşu*, HR, *Momirlan* (Oloşag şi Săl-băgel), *Petroşan* (Lugojel) < *Petros*, HD, *Pustănu* (Crivobara, Lugojel) <

¹²⁷ D.r., XXXIX, 1982, nr. 11.675, p. 6.

¹²⁸ NALR — Banat. Date, p. 70.

Pusta, BH, MS, SJ, CJ, *Șoreanu* (Drăgoiești, v. supra), *Țăibanu* (Criciova) < *Tebea*, HD.

Și din istoria județului Caraș-Severin (G. Popiți, *op. cit.*): în 1771, la *Zlatița* : *Ardelan*, p. 21, *Lescovița* : *Palloczan*, p. 26 < *Palota*, BH ; în 1775, la *Padina Matei* : *Bokianczu*, p. 68, < *Bochia*, AR, *Petruschan*, p. 68, < *Petros*, HD, *Erdellan* ; în 1808, la *Plugova* : *Wladuschan*, p. 106, < *Vlădoșești*, AB, *Luncavița* : *Kondan*, p. 108 < *Cund*, MS, *Var* : *Krischan*, p. 110 ; în 1810, la *Dubova* : *Hazegan* (= Hațegan, venit din Oltenia), p. 115, *Plavișevița-Toplet* : *Baboshan*, p. 116, < *Băboasa*, BN, *Unguran*, p. 116 (ambii veniți din Oltenia) ; în 1811, la *Bozovici* : *Patrushanu*, p. 120, < *Petros*, HD. Să mai cităm de la *Grădinari* : *Bordan*, pe la sfârșitul veacului trecut, < *Bord*, MS, *Oțan*, prin anii '40, < *Oțeni*, HR ¹²⁹.

3.2.4. Există, în sfârșit, câteva nume de origine al căror etimon poate fi numele unor localități ce se găsesc în mai multe ținuturi ale țării : în acest caz, ele nu ne servesc pentru a stabili cu exactitate direcția unei migrații, dar stau ca mărturie totuși a imigrării, a neîntreruptei agitații demografice : *Becean*, nfm (Bb) < *Becenî*, BZ, *Beciu*, BZ, TR, VN, dar și *Beceiu*, R.S.F. Iugoslavia ; *Bocane*, nume de țarla (B), < n. pers. *Bocan* (pe care l-am întâlnit ca supranume la Bara și Lugojel, iar ca nfm la Timișoara și Deta) < *Boc*, CJ, *Boca*, DJ, GJ (puțin probabilă este etimologia *bocan* „ciocan“, DOR, p. 206) ; *Boian*, nfm (G), < *Boia*, GJ, HD, *Boian*, CJ, SB, *Boianu*, SJ, BH, *Boiu*, BH, HD, MS ; *Bulzan*, nfm (B), < *Bulz*, AB, BH, *Bulza*, TM, *Bulzani*, TM ; *Burceanu*, supran (Bb), < *Burdea*, AG, *Burdenî*, TR, *Burdești*, AG, HD, *Burda*, BH ; *Costoreanca*, supran. (B), < *Custura*, BR, CJ ; *Dăian*, supran (B), < *Daia*, GJ, HR, IF, MS, SB, AB ; *Peșteanu*, supran (B), < *Peštena*, HD, MH, GJ ; *Regian*, nfm (B), < *Reghea*, BH, *Reghiu*, VN ; *Tisan*, nfm (B), < *Tisa*, AR, BC, DB, HD, MM, PH, VL.

Consecvenți crezului că un nume (mai ales supranume) se atribuie mai plauzibil în legătură cu originea locală a oamenilor decât cu cine știe ce apelativ, sîntem tentați să credem că și următoarele supranume de la Belinț au la bază denumiri de localități : *Mandră* < *Mandră*, OT (și nu *mandră* „mămăligă“) ; *Orășanu* < *Orășa*, BC, *Orășani*, DJ, *Orășeni*, HR, BT (și nu *orășan* „locuitor de la oraș“, căci, în acest caz, individul ar fi fost numit după numele orașului de origine) ; o formație asemănătoare este *Săteana*, supran la Lugoj ¹³⁰ < *Săteni*, DB, (sau diferite compuse cu *Satu*-) ; *Petriș* < *Petriș*, AR, BN, MH, VS, *Pietriș(u)*, IS, MS, OT, IF, PH, VL (și nu *pietriș*) ; *Scoruș* < *Scoruș(u)*, VL, GJ (și cu *scoruș* „arbore, *Sorbus domestica* sau *Sorbus aucuparia*“).

3.3. La capătul investigației noastre, o statistică a numelor de origine consemnate în cartea de telefoane vine să confirme ipoteza lui D. Prodan din 1944, anume că imigrările în Banat s-au produs într-o măsură mai mare din Ardeal decât din celelalte țări române și că, prin

¹²⁹ P. Oallde, *op. cit.*, p. 95—96, 102.

¹³⁰ P. Barbu, *op. cit.*, p. 13.

urmăre, dincoace de Carpați asistăm în primul rînd la o redistribuire internă a elementului etnic românesc și nu la creșterea spectaculoasă a lui pe seama imigrărilor dinafara Transilvaniei și Banatului :

Localitatea	Total nume de familie	Din care nume de origine	Din care						
			din Banat	din Ardeal	din Țara Românească	din Moldova	cu etimologie multiplă	din alte țări	cu etimologie necunoscută
Lugoj	34.000	3570 10,5 %	437 12,2 %	1.278 35,8 %	572 16 %	195 5,4 %	895 25 %	25 0,7 %	168 4,7 %
Timișoara	4.182	426 10,2 %	64 15 %	155 36,4 %	63 14,8 %	17 4 %	104 24,4 %	7 1,6 %	16 3,7 %

Cu amănunte despre felul în care am făcut clasificarea de mai sus vom reveni într-un studiu ulterior.

3.4. O categorie aparte de nume o formează etnonimele. Ele nu indică însă întotdeauna originea străină a purtătorilor, ci pot desemna pe românii care au călătorit în diferite țări, pe cei ce știu limba respectivă, pot fi porecle ¹³¹ sau pot avea și alte explicații. La Belint, aceste nume sînt bine reprezentate : *Arbănaș*, nfam (C), „albanez“, *Bugari*, nfam (B), „bulgar“ ¹³², *Checiman*, supran (B), < germ. *Deutschmann* „neamț“, *Cozac(u)*, nfam (Bb) și supran (B), „cazac“, *Frincu*, supran (B), „francez, italian, spaniol“, *Gresu*, nfam (G) ¹³³, *Leahu*, nfam (C) (purtătorul acestui nume este venit după ultimul război din Moldova), *Maghiar*, nfam (C), și *Magiar*, supran (B), *Neamțu*, nfam (G) și supran (B), *Pemu*, supran (B), < germ. *Böhme* „originar din Boemia“, *Raț*, supran (B), < magh. *rác* „sîrb“, *Rus(u)*, nfam (B, G — la Belint este unul dintre numele vechi, apare în protocolul din 1779—1784 : Anca *Rusu*-lui, Mărie *Rusu-leasă*) și supran (B, C, G) (la Belint a apărut de curind ca hipocoristic al lui *Rusalin* ¹³⁴), *Sirbu*, nfam (B, G — la Belint este întilnit în protocolul din 1779—1784) și supran (B, G), *Străinu*, nfam (C), *Șocaț*, nfam (B), < scr. *šokac* „sobolan“ („calificativ injurios dat străinilor, în special nemților“, DEX, s.v.), *Tăleanu*, supran (B), „italian“, *Turcu*, nfam (G) și supran (B), *Țiganu*, supran (B), *Unguru*, supran (C).

3.5. În concluzie, documentele și onomastica (îndeosebi numele de origine, cu sau fără sufix), atunci cînd se referă la mișcările de populație, nu sînt substituibile, ci complementare. Onomastica, dacă nu poate data decît cu aproximație o mișcare demografică, arată în schimb cu exactitate

¹³¹ Al. Graur, *Nume de persoane*, București, 1965, p. 93.

¹³² După G. Ivănescu, sub numele de *Bulgar* din cronici și documente se ascunde o populație românească (DOR, p. XLVI). *Bulgaru* și *Sirbu* sînt adesea nume date grădinarilor, chiar dacă sînt români (Al. Graur, *op. cit.*, p. 93).

¹³³ De multe ori, *Grecu* înseamnă „aromân“ sau „negustor“. Într-un document caransebeșean din 1635 se amintește despre prădarea unui negustor aromân Iani Mustakli *Grecul* (Costin Feneșan, *Documente medievale bănățene (1440—1653)*, Timișoara, 1981, p. 168). În trecut se spunea frecvent la Belint : „Mă duc la grec“, adică : „Mă duc la prăvălie“.

¹³⁴ *Rusu* comportă și alte explicații : gr. russo „roșcovan“ (Al. Graur, *op. cit.*, p. 86) ; ca prenume, intră în categoria numelor de origine slavă formate cu suf. -s- (I. Pătruț, *Prenume românești din etnonime* ?, SCL, XXXI, 1980, nr. 4, p. 454—455).

punctul ei de plecare. Onomastica unei comunități rurale conține mărturia vie a neîntreruptelor mișcări metanastaseice. Absorbând populație din toate teritoriile locuite de români, Banatul se primește demografic îndeosebi pe seama imigrărilor din Ardeal.

Sigle și abrevieri

AB=județul Alba
AG=județul Argeș
AMB=*Anchetă monografică în comuna Belint, Timișoara, 1938*

AR=județul Arad
BC=județul Bacău
BH=județul Bihor
BN=județul Bistrița-Năsăud
BR=județul Brăila
BT=județul Botoșani
BV=județul Brașov
BZ=județul Buzău
CJ=județul Cluj
CS=județul Caraș-Severin
CT=județul Constanța
CV=județul Covasna
DB=județul Dimbovița
DILT=Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, București, vol. I, 1967, vol. II, 1968

DJ=județul Dolj
DOR=N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, 1963

D.r.=„Drapelul roșu“, organ al Comitetului Județean Timiș al P.C.R. și al Consiliului Popular Județean

GJ=județul Gorj
GL=județul Galați
HD=județul Hunedoara
HR=județul Harghita
IF=județul Ilfov
IL=județul Ialomița

Ioniță, *Contribuții*=Vasile Ioniță, *Contribuții la cercetarea onomasticii din Cilnic (județul Caraș-Severin)*, I, *Toponimia, SLLFolc.*, II, Reșița, 1971; II, *Antroponimia, SLLFolc.*, III, Reșița, 1976

IS=județul Iași
MH=județul Mehedinți
MM=județul Maramureș
MS=județul Mureș
NALR-Banat. *Date*=Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Banat. *Date despre localități și informatori*, sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, București, 1980

nfam=nume de familie
NT=județul Neamț
ntop=nume topic
OT=județul Olt
PH=județul Prahova
SB=județul Sibiu
SJ=județul Sălaj
SM=județul Satu Mare
SV=județul Suceava
supran=supranume
Tel. Timiș=*Lista abonaților la serviciul telefonic din municipiul Timișoara și județul Timiș*, 1982

TL=județul Tulcea
TM=județul Timiș
TR=județul Teleorman
VL=județul Vâlcea
VN=județul Vrancea
VS=județul Vaslui

SUMMARY

Studying the onomatology of the village Belinț (district Timiș) the author investigates the way in which anthroponomy and toponomy reflect people's migration.

The studies migrations of small amplitude (those from a village to another within region Banat) in the beginning.

The onomastics mirrors very well migrations of a wider amplitude (like those from Moldavia, Transilvania, Wallachia).

Investigating the onomatology of the region Banat the author reaches the conclusion that the biggest demographic migration came from Ardeal while the smallest one from Moldavia.

The paper shows us once more that we can't avoid the investigation of the onomastics because it comes to complete the blanks in the historical documents. It's true that onomastics can't specify the period of the migration but it states precisely the origin of the migration.

As a conclusion we can say that there was a continuous migration of people within the Romanian territory in the course of time. It is this migration that can also explain the cause of the Romanian people's unity.